

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ANALIZA USPEŠNOSTI POSLOVANJA
PODJETJA ROLGRAF V LETU 1999

Ljubljana, junij 2002

VANJA ŽIVANIĆ

IZJAVA

Študentka Vanja Živanić izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Rudija Rozmana in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, 05.06.2002

Podpis: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1. PREDSTAVITEV PODJETJA ROLGRAF	2
1.1. RAZVOJ PODJETJA ROLGRAF.....	2
1.2. ZDRUŽITEV ROLGRAFA IN OFSETA	2
1.3. PROIZVODNI PROGRAM PODJETJA	3
1.4. ORGANIZACIJSKA STRUKTURA PODJETJA ROLGRAF	4
2. ANALIZA POSLOVNE USPEŠNOSTI	5
2.1. POJMOVANJE USPEŠNOSTI POSLOVANJA	5
2.2. ANALIZA IZKAZANE USPEŠNOSTI POSLOVANJA PODJETJA.....	6
2.3. DEJAVNIKI POSLOVNE USPEŠNOSTI	7
3. ANALIZA USPEHA POSLOVANJA.....	9
3.1. ANALIZA PRIHODKOV.....	9
3.2. ANALIZA ODHODKOV	11
3.3. ANALIZA POSLOVNEGA IZIDA	12
3.4. ANALIZA EKONOMIČNOSTI POSLOVANJA.....	13
4. ANALIZA SREDSTEV	15
4.1. POJMOVANJE SREDSTEV	15
4.2. OBSEG IN STRUKTURA VSEH SREDSTEV	15
4.3. ANALIZA STALNIH SREDSTEV	16
4.3.1. <i>Obseg in struktura stalnih sredstev.....</i>	<i>16</i>
4.3.2. <i>Odpisanost osnovnih sredstev.....</i>	<i>17</i>
4.3.3. <i>Tehnična opremljenost dela.....</i>	<i>19</i>
4.3.4. <i>Učinkovitost osnovnih sredstev.....</i>	<i>20</i>
4.4. ANALIZA GIBLJIVIH SREDSTEV	21
4.4.1. <i>Obseg in struktura gibljivih sredstev.....</i>	<i>21</i>
4.4.2. <i>Hitrost obračanja gibljivih sredstev.....</i>	<i>23</i>
5. ANALIZA FINANCIRANJA	24
5.1. OBSEG IN STRUKTURA OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	25
5.2. RAZMERJA MED SREDSTVI IN VIRI FINANCIRANJA	28
5.2.2. <i>Finančna stabilnost.....</i>	<i>28</i>
5.2.3. <i>Plačilna sposobnost.....</i>	<i>30</i>
5.3. ALTMANOV OBRAZEC	32
SKLEP	35
LITERATURA	37
VIRI	39

UVOD

Poslovanje podjetja le redko teče po zamislih. Pogosto prihaja do vrste odstopanj od zaželenega; odstopanja moramo spoznati, da bomo probleme razrešili in jih v prihodnje preprečili, ugodne rešitve pa ponavljali. Pri tem nam kot poglavitna metoda spoznavanja služi analiza poslovanja. Ta pa mora tistim v podjetju, ki so za to zainteresirani, pokazati, ali bi bilo mogoče poslovne funkcije opravljati na bolj racionalen in bolj ekonomičen način.

Ker živimo v času neusmiljene domače in tuje konkurence ter zelo viharnega poslovnega okolja, bodo odločitve o poslovanju, za katero poznamo prednosti in probleme, praviloma boljše, kot če poslovanja ne poznamo. Spoznavanje podjetja ne more biti več prepuščeno slučaju, instinktu ali pa posnemanju, ampak mora temeljiti na logičnem spoznavnem procesu.

Kakovost analize je odvisna predvsem od opredelitve treh sestavnih delov: predmeta, namena in cilja. **Predmet analize** poslovanja je podjetje in njegova gospodarska aktivnost v celoti ali samo njegov del, to je poslovanje podjetja (Lipovec, 1983, str. 15). Predmet analize, ki jo bom izdelala v okviru diplomskega dela, je uspešnost poslovanje podjetja Rolgraf. **Namen analize** je ugotoviti probleme in prednosti podjetja, s tem pa omogočiti pripravo smotrnih odločitev, ki bodo vodile k večji uspešnosti poslovanja proučevanega podjetja. **Cilj analize** analitik določi, izhajajoč iz namena analize, tako da se vpraša, katera dejstva o poslovanju podjetja mora spoznati in kako ta dejstva vplivajo na cilj poslovanja podjetja, torej na uspešnost poslovanja (Rozman, 1995b, str. 45). V obravnavanem primeru je cilj analize spoznati poslovanje, predvsem uspešnost, podjetja Rolgraf v letu 2000 v primerjavi z letom 1999 in ugotoviti dejavnike, ki so vplivali na uspešnost poslovanja.

Pri tem bom analizo usmerila predvsem na spoznavanje uspešnosti poslovanja in financiranja proučevanega podjetja v letu 2000, ne da bi se ob tem spuščala v analize posameznih poslovnih funkcij.

Osnovni vir podatkov za analizo bodo bilance stanja in uspeha ter ostala interna poročila podjetja Rolgraf za leti 1999 in 2000. Vendar podatki, ki kažejo uresničeno stanje v letu 2000, sami po sebi ne povejo veliko. Izrazno moč dobijo šele v primerjavi s tistim kar, bi lahko bilo. Kot sodilo doseženega bom izbrala podatke iz predhodnega leta.

Izdelati analizo uspešnosti poslovanja podjetja Rolgraf mi je povzročilo kar nekaj preglavic. Takoj na začetku sem naletela na problem: pripojitev družbe Ofset k Rolgrafu v letu 2000. Kako naj analiziram leti 1999 ter 2000, saj med seboj niti slučajno nista primerljivi. Rešitev sem našla v izdelavi konsolidirane bilance stanja ter bilance uspeha (Prelič, 2001, str.65).

Skupinske oziroma konsolidirane računovodske izkaze morajo sestavljati povezane družbe v vseh tistih primerih, ko ima matično podjetje (v tem primeru Rolgraf) večinski vpliv v odvisnem podjetju (Ofset d.o.o.) (Slovenski računovodski standardi, 2001).

Konsolidirano bilanco stanja ter uspeha sem naredila tako, da sem izločila medsebojne terjatve in obveznosti med Rolgrafom in Ofsetom, ostale postavke pa sem med seboj seštela.

Ker vrednosti podatki za leto 1999 zaradi vpliva inflacije (rasti cen) ne dajo realne slike o velikosti pojava, tudi ni mogoča primerljivost podatkov v času. Da bi bila primerjava podatkov iz dveh zaporednih let smiselna, je potrebno izločiti vpliv še vedno prisotne inflacije v naši državi. Primerljivost podatkov iz bilance uspeha, ki so spremenljivka toka, sem zagotovila tako, da sem podatke za leto 1999 popravila s povprečnim indeksom cen življenjskih potrebščin. Ta je znašal 108,9 in je opredeljen kot razmerje povprečnih cen življenjskih potrebščin za obdobje januar – december 2000 in povprečnih cen življenjskih potrebščin za obdobje januar – december 1999. Iz podatkov v bilanci stanja, ki se nanašajo na stanje konec leta, pa sem izključila vpliv inflacije z indeksom cen življenjskih potrebščin (december 2000 / december 1999), katerega vrednost je bila 107,0. Na opisani način izločimo vpliv inflacije in jih naredimo realno primerljive s podatki za leto 2000. Vsi v tabelah prikazani podatki so izraženi v slovenskih tolarjih in so realne vrednosti.

Vsebino diplomskega dela sem razdelila na pet poglavij. Najprej sem predstavila podjetje Rolgraf in njegovo poslovanje, nadaljevala z analizo uspešnosti na podlagi temeljne mere uspešnosti, nato pa z analizo uspeha. Sledi analiza stalnih in gibljivih sredstev, kjer sem skušala ugotoviti, kakšne spremembe so nastale v strukturi premoženja, na koncu pa je predstavljena še analiza financiranja. Diplomsko delo zaključujem s povzetkom nekaterih ključnih ugotovitev, do katerih me je privedla opravljena analiza.

1. PREDSTAVITEV PODJETJA ROLGRAF

1.1. Razvoj podjetja Rolgraf

Tiskarna Rolgraf izhaja iz dolge družinske tradicije družine Mrak, ki se začne leta 1967. Iz tedanje obrtne delavnice za razmnoževanje pod imenom OFSET se je v letu 1974 razvijala in s časoma preoblikovala v POZD, kjer so poleg družinskih članov Mrak lastništvo pridobili tudi delavci. V naslednjih sedemnajstih letih se je razvoj nadaljeval, podjetje se je širilo, tako da je število zaposlenih preseglo 25.

Iz POZD OFSET je bilo leta 1991 ustanovljeno podjetje OFSET, v letu 1996 pa je ustanovljeno novo podjetje Rolgraf, in istega leta se je celotna dejavnost prenesla na podjetje Rolgraf.

1.2. Združitev Rolgrafa in Ofseta

Združitev je oblika materialnega statusnega preoblikovanja, pri kateri se pravno samostojne družbe povezujejo v eno družbo, njihovo premoženje pa se prenaša po poti univerzalnega

pravnega nasledstva. Združitev se lahko opravi bodisi kot pripojitev bodisi kot spojitev. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD) ločuje **združitev s prevzemom - pripojitev**, pri kateri že obstoječa prevzemna družba prevzame premoženje prevzete(ih) družb(e), in **združitev z ustanovitvijo - spojitev**, pri kateri se iz prevzetih družb oblikuje (ustanovi) nova družba, na katero preide premoženje prevzetih družb (prvi odstavek 511. člena ZGD). V obravnavanem primeru gre za združitev s prevzemom oziroma pripojitvijo.

Pomembna značilnost združitve je, da prevzete družbe vedno prenehajo, pri čemer se likvidacijski postopek ne vodi, za imetnike deležev teh družb pa je bistveno, da njim pripadajoče deleže v prevzetih družbah nadomestijo deleži (delnice oziroma poslovni deleži) v prevzemni oziroma novi družbi (četrti odstavek 511. člena ZGD). Z združitvijo preidejo na prevzemno (oziroma novo) družbo celotno premoženje ter pravice in obveznosti prevzete(ih) družb(e), prevzemna (oziroma nova) družba pa kot pravni naslednik vstopi v vsa pravna razmerja, katerih subjekt je bila (so bile) prevzeta(e) družba(e) (šesti odstavek 511. člena ZGD).

V letu 2000 je podjetje Rolgraf z odkupom deležev družbenikov podjetja Ofset pripojilo podjetje Ofset, tako da je to prenehalo obstajati. Pri združitvi je pridobil Rolgraf nepremičnino in opremo, ki je bila v lasti OFSET-a. Sprva je g. A. Mrak zavzemal 66,67%, Rolgraf - lastni delež (po odkupu družbe Ofset) pa 33,33%. Po dedovanju, prenosih in priključitvi Ofseta je postal 100% lastnik g. Mrak.

1.3. Proizvodni program podjetja

Danes ima tiskarna Rolgraf moderne tiskarske rotacije za tisk zvitkov, tiskarske stroje za tisk zahtevnejših tiskovin in stroje za dodelavo grafičnih izdelkov. Za nemoteno delo ima organizirane službe, ki skrbijo za kakovost in pripravo proizvodnje.

Tiskarna je usposobljena za proizvodnjo specialnih izdelkov z visokimi kakovostnimi zahtevami, kot so:

- tiskovine - navodila za farmacevtsko industrijo
- signature, etikete, samolepilne etikete na kolutu
- sistem navodilo na etiketo (Booklet)
- računalniški obrazci (papirji bianco, potiskani ...)
- poslovne tiskovine (samokopirni obrazci Alea, ...)
- papirji (barvni in večbarvni papirji za dopise, papirji Akta - DZS)
- papirna galanterija, bloki, kocke, mape, ovoji za spise ...
- glasila, katalogi, prospekti, vizitke ...

Glavni kupci v Rolgrafu so farmacevtska industrija (Krka, Lek) na navodilih, signaturah, etiketah in bookletu, DZS z blagovnimi znamkami Alea, Akta in drugimi samokopirnimi in navadnimi obrazci, Ilirija, Ilirika, Nova Ljubljanska Banka, Color, Valkarton, Danfos, ...

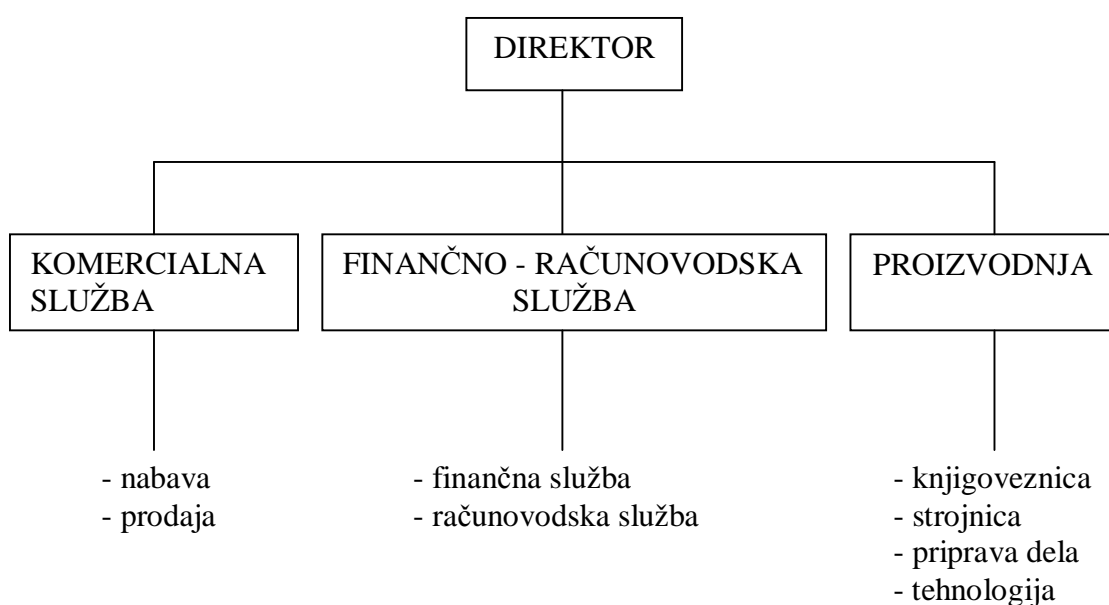
V podjetju je zaposlenih 27 delavcev, letni obseg prometa se v zadnjih letih giblje med 200 in 300 mio SIT. Tiskarna že desetletja sodeluje s farmacevtsko industrijo, ki je zelo zahteven kupec, želje kupcev pa so za Rolgraf najpomembnejše.

1.4. Organizacijska struktura podjetja Rolgraf

Organizacijska struktura nam predstavlja nosilce, naloge in njihove medsebojne povezave v podjetju. Običajno jo prikazujemo grafično s prikazom področja delovanja nosilcev nalog, povezanosti med posameznimi nosilci ter definiranjem medsebojnih odnosov (Lipičnik, 1996, str.40).

Organizacijsko strukturo podjetja Rolgraf lahko označimo kot kombinacijo med poslovno-funkcijsko ter produktno-matrično organizacijsko strukturo. Poslovno-funkcijska struktura ustreza zlasti proizvodnji ene skupine proizvodov, medtem ko je produktno-matrična primerna za širjenje proizvodnje na več med seboj različnih skupin proizvodov, ki zahtevajo proizvodnjo in/ali različno prodajo in/ali razlikovanje v drugih poslovnih funkcijah (Koletnik, Kovač, Rozman, 1993, str. 148). Podjetje Rolgraf se srečuje z več različnimi skupinami proizvodov, zaradi česar tudi navajam, da gre za neko kombinacijo med dvema organizacijskima strukturama.

Slika 1: Organizacijska struktura podjetja Rolgraf

Podjetje vodi direktor. Poslovne funkcije pa opravljajo:

- komercialni sektor, ki se deli na nabavo in prodajo
- finančno-računovodski sektor
- proizvodnja, ki se deli na knjigovodstvo, strojnico, pripravo dela in tehnologijo

Poslovno - funkcijska organizacijska struktura je primerna za stabilno in ne preveč kompleksno okolje in za pretežno rutinsko tehnologijo, kar velja za proučevano podjetje.

2. ANALIZA POSLOVNE USPEŠNOSTI

2.1. *Pojmovanje uspešnosti poslovanja*

Vsako podjetje mora slediti temeljnemu načinu gospodarjenja. Podjetja so različno velika, zato upoštevanje uspeha podjetja, to je dobička, ne pove, ali je podjetje sledilo temu načelu. Enak dobiček pri majhnem in velikem podjetju pomeni enak uspeh, ne pa enake uspešnosti (Pučko, Rozman, 1993, str. 248). Pri ugotavljanju uspešnosti nas ne zanima absolutna velikost rezultata, ampak rezultat poslovanja v primerjavi s sredstvi, potrebnimi za njegovo doseganje. Šele z mero uspešnosti poslovanja lahko opredelimo, kako uspešno je podjetje poslovalo. Temeljni cilj podjetja je torej **uspešnost poslovanja**. Analizirati uspešnost podjetja pomeni spremljati in ocenjevati uspešnost podjetja in pri tem ugotavljati, kako se uresničuje načelo doseganja danega rezultata z minimalno možno porabo sredstev ali doseganje maksimalnega možnega rezultata z danimi sredstvi.

V razvitem tržnem gospodarstvu je temeljna mera uspešnosti podjetja **donosnost** njegovega poslovanja (Rozman, 1995, str. 57). Opredelimo jo lahko različno, odvisno od tega, ali nas zanima z vidika lastnikov podjetja ali z vidika podjetja kot celote. Da to ugotovimo, se običajno izračunavajo trije temeljni kazalci donosnosti; upoštevje ustrezne angleške izraze gre za: ROE - Return on Equity oz. dobičkovnost kapitala, ROA - Return of Assets oz. dobičkovnost sredstev ter ROI - Return on Investments oz. donosnost sredstev (Bošnjak, 1998, str. 9).

Za lastnike podjetja je zanimiv predvsem kazalec ROE – dobičkovnost kapitala, ki je opredeljen z razmerjem med doseženim čistim dobičkom v obdobju in zanj vloženim povprečnim kapitalom. Vendar z vidika podjetja kot celote je ustreznejše izračunavati kazalec ROA – dobičkovnost sredstev, opredeljenim z razmerjem med celotnim dobičkom in povprečno vloženimi vsemi poslovnimi sredstvi (Tekavčič, 1995, str. 72). Kazalec ROI – donosnost sredstev - je zanimiv zlasti pri dolgoročnem gledanju na poslovanje. Kratkoročno ima amortizacija predvsem značaj stroška, dolgoročno pa je njena vloga enaka vlogi dobička, zato v števcu tega kazalca dobiček zamenja donos, ki se sestoji iz dobička in amortizacije (Rozman, 1995a, str. 45).

2.2. Analiza izkazane uspešnosti poslovanja podjetja

V nadaljevanju sem analizirala vse osnovne kazalce donosnosti, se pravi dobičkovnost kapitala (ROE), dobičkovnost sredstev (ROA) ter donosnost sredstev (ROI).

Izračun dobičkovnosti kapitala in sredstev podjetja Rolgraf prikazujem v tabeli 1. Razvidno je, da so se vsi izračunani kazalci v letu 2000 v primerjavi z letom 1999 povečali. Dobitkovnost kapitala se je v obravnavanem obdobju povečala za 41,7%. Tako je leta 2000 vsakih 100 SIT vloženega kapitala prineslo lastnikom 43,1 SIT donosa, kar je precej več, kot bi lahko dobili, če bi namesto v podjetje svoj denar naložili v banko. Vrednost kapitala zavzema razmeroma majhen delež vseh virov. Zato že drugi izračunani kazalec kaže drugačno, a še vedno ugodno sliko.

Tabela 1: Izračun kazalcev dobičkovnosti sredstev, dobičkovnosti kapitala in donosnosti sredstev

Element	1999	2000	I _{00/99}
1. Čisti dobiček (v 000 SIT)	15.802	37.427	236,9
2. Celotni dobiček (v 000 SIT)	16.694	37.427	224,2
3. Amortizacija (v 000 SIT)	9.420	16.026	170,1
4. Povprečna vrednost kapitala (v 000 SIT)	51.995	86.898	167,1
5. Povprečna vrednost sredstev (v 000 SIT)	176.348	316.848	179,7
6. Dobitkovnost kapitala - ROE (v %) (1:3)	30,4	43,1	141,7
7. Dobitkovnost sr. – ROA (v %) (2:4)	9,5	11,8	124,2
8. Donosnost sr. – ROI (v %) ((1+3)/5)	14,3	30,3	211,9

Vir: Bilanca stanja in Bilanca uspeha podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Dobitkovnost sredstev je bila v obravnavanem obdobju za 3- do 4-krat manjša od dobičkovnosti kapitala. V letu 2000 je znašala 11,8 %, kar je za 2,3-odstotne točke več kot leta 1999. Tako je 100 SIT vloženih v sredstva podjetja Rolgraf v letu 2000 prineslo 11,8 SIT dobička. Tako dobičkovnost kapitala kot dobičkovnost sredstev sta se v opazovanem obdobju povečali, kar je razumljivo, saj sta se tako čisti dobiček kot tudi celotni dobiček povečala.

Izračun donosnosti sredstev pokaže, da se je v letu 2000 glede na predhodno leto močno povečala, in sicer skoraj da za 112%. V letu 2000 je znašal izračunani kazalec 30,3%, kar je za 16- odstotnih točk več kot leto poprej. Tako je podjetje Rolgraf s 100 SIT vloženih v sredstva, ustvarilo 30,3 SIT donosa.

2.3. Dejavniki poslovne uspešnosti

Poleg izračunanih kazalcev bi bilo smotrno računati tudi kazalce, ki so različice kazalcev donosnosti, npr. donos na delnico. Pozorni moramo biti tudi na probleme, ki se pojavljajo pri teh kazalnikih, in sicer v pogledu števca in imenovalca. Te probleme moramo upoštevati tudi pri anlizi sistema kazalnikov, in tako zagotoviti njihovo primerljivost. Prednost analize uspešnosti poslovanja z enim od sistemov povezanih kazalcev uspešnosti je v tem, da lahko iz sistema izračunamo, kakšno donosnost bi podjetje doseglo, če se vrednost nekaterih kazalcev uspešnosti v tekočem obdobju ne bi znižala.

Eden takih sistemov povezanih kazalcev je DuPontov sistem, ki povezuje donosnost s količnikom obračanja poslovnih sredstev. Pove nam tudi, kako sta povezana kazalca donosnosti oz. rentabilnosti in ekonomičnosti. Dobimo dva kazalca:

- prihodki v primerjavi s povprečnimi sredstvi
- delež dobička v prihodkih

$$\text{rentabilnost} = \frac{\text{dobiček}}{\text{povprečna sredstva}} = \frac{\text{prihodki}}{\text{povprečna sredstva}} \times \frac{\text{dobiček}}{\text{prihodki}}$$

Kazalec prihodkov v primerjavi s povprečnimi sredstvi odraža hitrost obračanja sredstev, kazalec delež dobička v prihodkih pa vključuje tudi ekonomičnost. To lahko dokažemo z nadaljnjo razčlenitvijo:

$$\frac{\text{dobiček}}{\text{prihodki}} = \frac{\text{prihodki} - \text{odhodki}}{\text{prihodki}} = 1 - \frac{\text{odhodki}}{\text{prihodki}} = 1 - \frac{1}{\text{ekonomičnost}}$$

Na podlagi razčlenitve ugotovimo, da na donosnot vplivata:

- *ekonomičnost* - delež dobička v prihodkih je tem večji, čim večja je ekonomičnost, to pa ima za posledico večjo donosnost in
- *koeficient obračanja sredstev* - donosnosti je večja, če ustvarimo večji dobiček z istimi sredstvi ali pa enak dobiček z manj sredstvi; to je možno doseči s hitrejšim obračanjem sredstev.

Zaradi natančne ocene vplivov na dosežene stopnje donosnosti in njihovo spreminjanje bom v nadaljevanju analize uporabljala t.i. **koeficiente dinamike** (KD). To so s 100 deljeni časovni indeksi, ki imajo pred indeksi to prednost, da kot rezultat njihovega množenja zopet dobimo koeficient dinamike. Koeficient, ki je večji od 1, pomeni povečanje pojava v času in obratno.

Prednost DuPontovega sistema povezanih kazalcev pri ocenjevanju dejavnikov poslovne uspešnosti so: preglednost vseh bistvenih elementov poslovanja podjetja, izbira donosnosti sredstev kot izhodišča sistema, poslovodstvo hitreje uvidi način uresničitve postavljenih ciljev in možnost izkoristiti sistem povezanih kazalcev za računalniško podprto simulacijo.

DuPontov sistem povezanih kazalcev in izračun koeficientov dinamike za podjetje Rolgraf prikazujem v tabeli 2.

Tabela 2: Prikaz uporabe DuPontovega sistema povezanih kazalcev za leti 1999 in 2000 v 000 SIT

Element	1999	2000	KD _{00/99}
1. Celotni prihodki	212.055	290.770	1,37
2. Celotni odhodki	195.361	253.343	1,30
3. Povprečna vrednost sredstev	176.348	316.848	1,79
4. Povprečno število zaposlenih	27	26	0,96
5. Opremljenost dela s sredstvi(3:4)	6.531	12.186	187
6. Ekonomičnost (1:2)	1,085	1,148	1,06
7. Produktivnost dela (1:4)	7.853,89	11.183,46	1,42
8. ((1/Opremljenost dela s sredstvi) × 10 ⁵)	15,31	8,21	0,53
9. 1-(1/Ekonomičnost))	0,078	0,13	1,67
10. Donosnost sredstev ((7 × 8 × 9) × 10 ⁻⁵)	0,094	0,119	1,26

Vir: Bilanca stanja in bilanca uspeha podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Stopnjo donosnosti sredstev med letoma 1999 in 2000 lahko razčlenimo takole:

$$\begin{aligned}
 \text{KD}_{\text{donosnosti sr. / 00}} &= \text{KD}_{(1-1/\text{ekonom.}) / 00} \times \text{KD}_{\text{produkt. dela / 00}} \times \text{KD}_{(1/\text{opremljenost dela s sr}) / 00} \\
 1,26 &= 1,67 \times 1,42 \times 0,53
 \end{aligned}$$

$$\text{dobičkonosnost prihodkov} = \frac{\text{prihodki} - \text{odhodki}}{\text{prihodki}} = 1 - \frac{1}{\text{ekonomičnost}}$$

Iz Tabele 2 je razvidno, da je v letu 2000 glede na leto 1999 prišlo do povečanja donosnosti sredstev, in sicer za 12,6%. K povečanju je v največji meri prispevalo povečanje dobičkonosnosti prihodkov, torej ekonomičnost, nekoliko manj pa tudi produktivnost dela, medtem ko je opremljenost dela s sredstvi negativno vplivala na še večjo rast donosnosti.

3. ANALIZA USPEHA POSLOVANJA

Že na samem začetku analize se nam odpirajo številna vprašanja, ki kažejo na to, da ugotavljanje poslovnega uspeha podjetja ni najbolj enostavna naloga. Pri tem mislimo predvsem na težave pri opredeljevanju pojma poslovnega uspeha, težave pri opredelitvi poslovnega obdobja, za katero ugotavljamo poslovni uspeh, opozoriti pa kaže tudi na težave, pri analiziranju poslovnega uspeha v manjših podjetjih.

Temeljni smisel obstoja in poslovanja podjetja je ustvarjanje **poslovnega uspeha**, dilema pa se pojavi, takoj ko želimo ta poslovni uspeh konkretizirati oziroma ugotoviti, katera ekonomska kategorija ta poslovni uspeh izraža (Pučko, 1998, str. 142).

Pri opredeljevanju poslovnega uspeha moramo izhajati iz cilja gospodarjenja, tega pa podjetjem v tržnem gospodarstvu predstavlja predvsem dobiček. Teoretično pravilna dolžina poslovnega obdobja, za katero ugotavljamo poslovni uspeh, bi bila tista, ki se ujema s celotno življenjsko dobo podjetja. Samo v tem obdobju bi razlika med končno vrednostjo lastnega kapitala in začetno vloženo vrednostjo tega kapitala natančno pokazala stvarni ekonomski uspeh podjetja. Računovodsko izkazan poslovni uspeh pa se nanaša praviloma na krajše obdobje, v katerem je nemogoče povsem pravilno ugotoviti stvarni ekonomski uspeh poslovanja (Pučko, 1995, str. 64).

Dodatne težave pri analizi poslovnega uspeha povzročajo nepravilnosti pri evidentiranju poslovnih procesov in stanj. Majhna podjetja namreč, med katera spada tudi podjetje Rolgraf, le podpišejo izjavo, da so majhna gospodarska združba, ki ima poslovno leto enako koledarskemu, in niso zavezana k reviziji letnih računovodskih izkazov. Računovodsko poročanje v teh podjetjih je mnogokrat le posledica zahtev davčnih služb, ne pa potrebe ali želje poslovodstva po njem (Pučko, 1995, str. 70). Vse to je posledica, da računovodski izkazi takšnih podjetij ne prikazujejo stvarnega ekonomskega uspeha, česar se bom pri opravljanju te analize tudi zavedala.

3.1. Analiza prihodkov

Poslovni uspeh podjetja je odvisen od velikosti in primerne sestave prihodkov. Njihov pretežni del nastaja praviloma s prodajo proizvodov, storitev in blaga. Prihodke od poslovanja lahko še povečajo finančne aktivnosti, ki prinašajo obresti in druge finančne prihodke, ter prihodki iz izrednih virov.

Z analizo prihodkov želimo ugotoviti, ali so bili v preteklih poslovnih letih obseg, struktura in dinamika prihodkov podjetja primerni (Koletnik, 1991, str. 113). Obseg in strukturo prihodkov podjetja Rolgraf sem prikazala v tabeli 3.

Iz tabele 3 je razvidno, da so prihodki podjetja v celotnem obravnavanem obdobju naraščali. Njihova najvišja vrednost je tako v letu 2000 znašala 290.770 milijonov SIT, kar je bilo za 37,1% več kot leto poprej. V strukturi prihodkov so v opazovanem obdobju največji delež zavzemali prihodki od poslovanja. V letu 1999 znaša delež poslovnih prihodkov v podjetju Rolgraf kar 97%, v letu 2000 se delež zmanjša in znaša malo več kot 86%.

Tabela 3: Obseg in struktura prihodkov podjetja Rolgrad za leto 1999 in 2000 v 000 SIT in v %

Element	1999		2000		Indeks
	vrednost	%	vrednost	%	I _{00/99}
I. Prihodki od poslovanja	205.753	97,0	250.537	86,2	121,8
1. čisti prihodek od prodaje	205.753	97,0	250.537	86,2	121,8
2. spremembe zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	0	0,0	0	0,0	/
3. vrednost usredstvenih lastnih proizvodov in storitev	0	0,0	0	0,0	/
II. Prihodki iz financiranja	1.030	0,5	36.316	12,5	3524,9
III. Izredni prihodki	5.272	2,5	3.917	1,4	74,3
SKUPAJ	212.055	100,0	290.770	100,0	137,1

Vir: Bilanca uspeha podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Če pogledamo, kaj je najbolj prispevalo k skupnemu povečanju celotnih prihodkov, vidimo, da so to bili prihodki iz financiranja, ki so se med letoma 1999 in 2000 ogromno povečali. To povečanje je posledica nakupa Ofseta (posledica čiste finančne transakcije). Opremo Ofseta so dali v podjetju Rolgraf pred pripojitvijo oceniti. Tako je bila v Ofsetu vrednost sredstev izkazana po knjižni vrednosti, v Rolgrafu pa je prevzeta po cenitveni vrednosti. Dogovorjena prodajna cena je bila nižja od cenitve opredmetenih osnovnih sredstev in zgradbe; od tod taka razlika v prihodkih iz financiranja.

Pri izrednih prihodkih opazimo, da so se le-ti zmanjšali v letu 2000 glede na leto 1999 za četrtno. V letu 1999 je imel Ofset s strani upnikov pravnomočno izvršbo (cca 11 milijonov SIT). Rolgraf se je z upniki dogovoril o izvensodni poravnavi dolgov Ofseta in sicer z diskontom (cca 40-60%). Od tod so se pojavili v letu 1999 izredni prihodki ca. 5 milijonov SIT. V letu 2000 pa teh anomalij ni bilo več, vendar pa je imel Rolgraf nekaj prihodkov iz

naslova izterjanih odpisanih terjatev, nekaj od odprave rezervacij, kar je na koncu pripeljalo do tega, da so se izredni prihodki v letu 2000 zmanjšali.

3.2. Analiza odhodkov

Odhodki so nasprotje prihodkom in skupaj z njimi tvorijo poslovni izid v proučevanem obdobju (Turk, 1993, str. 240). Nanašajo se na prodane količine, s katerimi so pridobljeni prihodki, zajemajo pa tudi nekatere druge postavke zunaj stroškov in nabavnih vrednosti, ki prav tako zmanjšujejo poslovni izid (Turk, Melavc, 1997, str. 61). Tako kot prihodke jih delimo na redne in izredne. Kot redni odhodki (poslovni in odhodki od financiranja) so opredeljeni stroški in nabavne vrednosti, ki so povezane z njimi. Nasprotno pa izredni odhodki odražajo razne druge vplive na poslovni izid (Turk, 1993, str. 173). Tudi pri tej ekonomski kategoriji me zanimajo njen obseg, kakovost in dinamika. Obseg in strukturo odhodkov podjetja Rolgraf prikazujem v tabeli 4.

Tabela 4: Obseg in struktura odhodkov podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000 v 000 SIT in v %

Element	1999		2000		Indeks
	vrednost	%	vrednost	%	I _{00/99}
I. Odhodki poslovanja	186.083	95,5	244.916	96,7	131,6
1. stroški blaga in materiala	116.495	59,6	157.901	62,3	135,5
2. stroški dela	58.854	30,1	69.960	27,6	118,9
3. amortizacija	9.420	4,8	16.026	6,3	170,1
4. odpis obratnih sredstev	3	0,0	11	0,0	330,6
5. drugi odhodki poslovanja	1.311	0,7	1.018	0,4	77,7
II. Odhodki financiranja	3.281	1,7	8.214	3,2	250,4
III. Izredni odhodki	5.997	3,1	213	0,1	3,6
SKUPAJ	195.361	100,0	253.343	100,0	129,7

Vir: Bilanca uspeha podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Iz tabele 4 je razvidno, da je tudi na strani odhodkov moč zabeležiti njihovo rast. Leta 2000 znašajo celotni odhodki 253.343 milijonov SIT, kar je skoraj za 30% več kot v letu 1999. Podobno kot pri prihodkih ugotovimo tudi tu, da so v strukturi odhodkov v obravnavanem obdobju daleč največji delež zavzemali odhodki iz poslovanja (znašali so približno med 95 in 97%). Če podrobneje pogledamo odhodke iz poslovanja, ugotovimo, da se je odpis obratnih sredstev v obravnavanem obdobju povečal za 230,6%, kjer gre za zanemarljivo majhen popravek terjatev do kupcev (porast s 3 000 SIT na 11 000 SIT). Eden izmed vzrokov za povečanje odhodkov poslovanja je tudi povečanje stroškov blaga in materiala-skoraj za 36%

(iz 116.495 mio SIT na 157.901 mio SIT). Tudi amortizacija se je v letu 2000 glede na leto 1999 povečala za 70,1% kar je posledica povečanja opredmetenih osnovnih sredstev in s tem osnove za amortizacijo.

Če pogledamo, kaj je najbolj prispevalo k skupnemu povečanju celotnih odhodkov, vidimo, da so to bili odhodki iz financiranja. Ti so se med letoma 1999 in 2000 povečali za 150,4%, kar je posledica zadolženosti in plačevanja obveznosti iz finančnih najemov (obresti).

Pri izrednih odhodkih opazimo, da so se le ti zmanjšali v letu 2000 glede na leto 1999 skoraj za 97%. V letu 1999 (april) je bil priznan kasa skonto največjima kupcema Krki in Leku za leto 1998. Ker pa ni bilo mogoče popravljati rezultata za leto 1998, se je ta postavka izrazila kot odhodek preteklih obdobj v okviru izrednih odhodkov. V letu 2000 pa je bila ta postavka zanemarljiva.

3.3. Analiza poslovnega izida

Poslovni izid uvrščamo med temeljne kategorije uspešnosti poslovanja podjetja. Je med najpomembnejšimi ekonomskimi kategorijami, s katerimi merimo uspešnost podjetij. Tudi večina kazalnikov, s katerimi nadalje osvetljujemo uspešnost podjetij, temelji prav na poslovnem izidu. V njem so na zgoščen način prikazani rezultati poslovanja podjetja.

Podobno kot pri prihodkih in odhodkih moramo opraviti tudi presojo obsega strukture in dinamike poslovnega izida v preteklih poslovnih letih. Pri presojanju posebej opazujemo poslovni izid, ki ga ustvari podjetje z redno poslovno dejavnostjo, posebej izid finančne dejavnosti in posebej razliko med izrednimi prihodki in odhodki (Koletnik, 1991, str. 118).

V poslovnem izidu se odražajo vsi poslovni dogodki poslovnega sistema in vse pravilnosti ali nepravilnosti njihovega izkazovanja. Med temeljnimi zahtevami, ki jih mora podjetje upoštevati, ko sestavlja računovodske izkaze, je tudi realen prikaz poslovnega izida. Žal ta zahteva velikokrat ni izpolnjena. Znano je namreč, da računovodja "dela poslovni izid" (Kavčič, 1995, str.58).

Kadar govorimo o poslovnem izidu, ponavadi mislimo na dobiček ali izgubo. Če pri analizi dobička izhajamo iz istih kriterijev za njegovo členitev kot pri analizi prihodkov in odhodkov, je moč govoriti o dobičku iz poslovanja, dobičku iz financiranja, o izrednem dobičku ter o celotnem dobičku.

Dobiček kot poslovni izid je treba razlikovati od obdavčljivega dobička, to je dobička kot osnove za obračun davkov. Tisto, kar podjetju po obračunu davkov ostane, je čisti dobiček (Turk, Melavc, 1994, str. 83-84).

Analiza dobička v tabeli 5 pokaže, da je podjetje v celotnem obravnavanem obdobju poslovalo pozitivno. Njegova vrednost se je v letu 2000 glede na leto 1999 povečala za 124,2%. Tako je celotni dobiček v letu 2000 znašal 37.427 milijonov SIT. To pomeni, da se je vrednost celotnih prihodkov relativno bolj povečala (za 37,1%) kot vrednost celotnih odhodkov (za 29,7%). Iz strukture dobička je lepo razvidno, da se je dobiček iz poslovanja zmanjšal za 71,4% v letu 2000 glede na leto 1999, zato ker je dobiček nastal iz finančne transakcije, in sicer nakupa oziroma pripojitve družbe Ofset.

Tabela 5: Prikaz obsega in dinamike izkazanega dobička v 000 SIT

Element	1999	2000	I _{00/99}
1. Poslovni prihodki	205.753	250.537	121,8
2. Poslovni odhodki	186.083	244.916	131,6
3. Prihodki od financiranja	1.030	36.316	3524,9
4. Odhodki od financiranja	3.281	8.214	250,4
5. Izredni prihodki	5.272	3.917	74,3
6. Izredni odhodki	5.997	213	3,6
7. Dobiček / izguba iz poslovanja (1-2)	19.670	5.621	28,6
8. Dobiček / izguba iz financiranja (3-4)	- 2.251	28.102	/
9. Izredni dobiček / izguba (5-6)	- 725	3.704	/
10. Celotni dobiček (7+8+9)	16.694	37.427	224,2

Vir: Izkaz uspeha podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Vendar če realno pogledamo in izvzamemo pripojitev družbe, bi podjetje Rolgraf ravno tako izkazovalo v letu 2000 izgubo iz financiranja (zaporedna številka 8 - zaporedna številka 3).

3.4. Analiza ekonomičnosti poslovanja

V osnovi je ekonomičnost opredeljena kot razmerje med ustvarjenimi poslovnimi učinki in porabo vseh prvin poslovnega procesa. Ker je taka opredelitev ekonomičnosti za potrebe praktičnega merjenja neustrezna, jo opredelimo kot razmerje med ustvarjeno količino poslovnih učinkov in zanjo potrebnimi stroški (Tekavčič, 1995, str. 69). Vendar je tako pojmovanje primerno zgolj za spremljanje ekonomičnosti po posameznih delih podjetja (stroškovnih mestih, proizvodnih enotah, proizvodih itd.). Za spremljanje ekonomičnosti podjetja kot celote pa je v primeru, ko imamo v podjetju opraviti s heterogeno proizvodnjo, neuporabno. V tem primeru si moramo pri izračunu ekonomičnosti pomagati z obrazcem, ki ima v števcu prihodke, v imenovalcu pa odhodke. Poleg kazalca, ki je opredeljen z razmerjem med celotnimi prihodki in odhodki, sem v tabeli 6 izračunala tudi kazalec, ki v števcu zajema le poslovne prihodke, v imenovalcu pa poslovne odhodke.

Ekonomičnost poslovanja podjetja lahko analiziramo na treh ravneh (Pučko, 1998, str. 100) in sicer na ravni:

- podjetja
- poslovnih enot; v sferi proizvodnje in v sferi stroškovnih mest, in
- poslovnih učinkov.

Ekonomičnost poslovanja podjetja sem obravnavala na ravni podjetja, za kar sem potrebovala in izračunala naslednje kazalce:

- *količnik ekonomičnosti 1 = celotni prihodki / celotni odhodki*
Celotni prihodki so opredeljeni kot seštevek prihodkov iz poslovanja, prihodkov iz financiranja ter izrednih prihodkov, medtem ko so celotni odhodki opredeljeni kot seštevek odhodkov iz poslovanja iz financiranja ter izrednih odhodkov.
- *količnik ekonomičnosti 2 = poslovni prihodki / poslovni odhodki*
Poslovni prihodki so prihodki iz poslovanja, poslovni odhodki pa odhodki iz poslovanja.

V tabeli 6 prikazujem izračun ekonomičnosti za podjetje Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Tabela 6: Izračun kazalcev ekonomičnosti - v 000 SIT

Elementi	1999	2000	I _{00/99}
1. Celotni prihodki	212.055	290.770	137,1
2. Celotni odhodki	195.361	253.343	129,7
3. Poslovni prihodki	205.753	250.537	121,8
4. Poslovni odhodki	186.083	244.916	131,6
5. Ekonomičnost I (1:2)	1,09	1,15	105,5
6. Ekonomičnost II (3:4)	1,11	1,02	91,9

Vir: Bilanca uspeha podjetja Rolgraf d.o.o. v letih 1999 in 2000.

Iz tabele 6 je razvidno, da je podjetje Rolgraf v opazovanem obdobju poslovalo ekonomično. Oba izračunana kazalca ekonomičnosti sta dosegla vrednosti večje od 1, kar pa je bilo tudi pričakovati glede na to, da so bili celotni prihodki v podjetju stalno višji od celotnih odhodkov.

Kazalec celotne ekonomičnosti (ekonomičnost 1) se je v letu 2000 glede na leto 1999 povečal za 5,5%. V letu 1999 je znašal 1,09, kar pomeni, da so s prihodki pokrili 109% odhodkov oz., da so na 100 enot odhodkov ustvarili 109 enot prihodkov. Naslednje leto je kazalec ekonomičnosti za celotne odhodke znašal 1,15, kar pomeni, da je 1 enota odhodkov ustvarila 1,15 enot prihodkov, kar nam pove, da je podjetje ponovno zaključilo leto z dobičkom.

Tudi poslovna ekonomičnost, izračunana kot razmerje med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki, je bila tako v letu 2000 kot tudi v letu 1999 večja kot 1, kar pomeni, da je podjetje Rolgraf v tem obdobju poslovalo ekonomično. Vendar pa se je izračunani kazalec v letu 2000 glede na predhodno leto zmanjšal za 8,1%. Poslovna ekonomičnost je bila v letu 1999 1,11 v letu 2000 pa se je zmanjšala, in znaša 1,02. To pomeni, da so v podjetju na 100 enot poslovnih odhodkov ustvarili 1,02 enot poslovnih prihodkov.

4. ANALIZA SREDSTEV

4.1. Pojmovanje sredstev

S pojmom **sredstva** označujemo tisto, kar poslovni subjekt v določenem trenutku ima, kar je v njegovi lasti, česar se poslužuje pri uresničevanju svojih poslovnih ciljev (Turk, Melavc, 1997, str. 88). Sredstva, ki jih podjetje ima, stalno spreminjajo svoje pojavne oblike. Glede na hitrost preoblikovanja delimo sredstva na **osnovna**, za katera velja, da se obrnejo v obdobju, daljšem od enega leta, **obratna**, za katere je značilno, da se v enem letu obrnejo več kot enkrat, ter **finančne naložbe**, ki se ne obračajo (Tekavčič, 1998, str. 211). Če upoštevamo, da so lahko finančne naložbe dolgoročne ali kratkoročne in da so po pretvorbi v denarno obliko prve bolj sorodne z osnovnimi in druge bolj z obratnimi sredstvi, lahko razvrstimo sredstva tudi na **stalna** in **gibljiva**.

4.2. Obseg in struktura vseh sredstev

Za neposredno uresničevanje gospodarskih ciljev so potrebna sredstva v obliki denarja, stvari in pravic. Sredstva, ki jih ima poslovni sistem, stalno spreminjajo svojo pojavno obliko, se preoblikujejo. Ena se spreminjajo počasneje, druga hitreje, zato jih razvrščamo med stalna ali dolgoročna ter gibljiva ali kratkoročna sredstva. Nekatera sredstva se lahko zadržujejo v kaki pojavnosti obliki dalj časa ali pa celo stalno. Vendar je njihovo bistvo praviloma v preoblikovanju, in sicer s prenašanjem svoje vrednosti na ustvarjene učinke (Turk, Melavc, 1994, str. 89).

Tabela 7: Obseg in struktura sredstev podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000 v 000 SIT in v %

Element	1999		2000		Indeks
	vrednost	%	vrednost	%	I _{00/99}
1. Stalna sredstva	90.223	50,7	367.254	80,6	407,1
2. Gibljiva sredstva	87.844	49,3	88.374	19,4	100,6
3. Skupaj	178.067	100,0	455.628	100,0	255,9

Vir: Bilanca stanja podjetja Rolgraf na dan 31.12. v letih 1999 in 2000.

Celotna vrednost sredstev se je v letu 2000 glede na leto 1999 povečala za 155,9%, pri čemer so se stalna sredstva povečala za 307,1%, gibljiva pa za 0,6%. Spreminjala se je tudi struktura stalnih sredstev podjetja in sicer, se je v letu 2000 glede na leto 1999 povečal odstotek stalnih sredstev za 29,9 odstotnih točk, za enako število odstotnih točk pa se je zmanjšala udeležba gibljivih sredstev v celotnih sredstvih.

4.3. Analiza stalnih sredstev

Z osnovnimi sredstvi razumemo stvari in pravice, ki zaradi sodelovanja v poslovnem procesu postopno prenašajo svojo vrednost na poslovne učinke. V tem procesu se v svojo prvotno pojavno obliko vračajo v obdobju, ki je daljše od enega leta. Stalna sredstva so enaka vsoti opredmetenih osnovnih sredstev, dolgoročnih finančnih naložb ter neopredmetenih dolgoročnih sredstev. Zanje je značilno, da je njihov koeficient obračanja manjši od ena. Neopredmetena osnovna sredstva se pojavljajo v obliki pravic, medtem ko se opredmetena osnovna sredstva pojavljajo v obliki stvari.

V času inflacije so stalna sredstva v poslovnih knjigah revalorizirana. Njihova revalorizacija pomeni usklajevanje prvotne vrednosti prej pridobljenih stalnih sredstev z gibanjem cen v času uporabe (Turk, 1985, str. 97).

4.3.1. Obseg in struktura stalnih sredstev

Obseg in strukturo stalnih sredstev podjetja Rolgraf prikazujem v tabeli 8. Iz tabele je razvidno, da podjetje v celotnem obdobju ni imelo nobenih dolgoročnih finančnih naložb, med opredmetenimi osnovnimi sredstvi pa je imelo le zgradbe ter proizvodjalno opremo.

Tabela 8: Obseg in struktura stalnih sredstev podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000 v 000 SIT in v %

Element	1999		2000		Indeks
	vrednost	%	vrednost	%	I _{00/99}
1. Opredm. osnovna sr.	89.972	99,7	342.302	93,2	380,5
- zemljišča	0	0	0	0	/
- zgradbe	0	0	75.928	20,7	/
- proizvodjalna oprema	89.972	99,7	266.374	72,5	296,1
- druga oprema	0	0	0	0	/
2. Dolgor. fin. naložbe	0	0	0	0	/
3. Neopredm. dolg. sr.	251	0,3	24.952	6,8	9.938,6
4. Stalna sredstva skupaj	90.223	100,0	367.254	100,0	407,1

Vir: Bilanca stanja podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

V letu 2000 se zgodita dve pomembni zadevi za Rolgraf:

1. Rolgraf pripoji Ofset.
2. na podlagi finančnega najema pridobijo stroje za grafično dejavnost.

Posledica obojega je povečanje opredmetenih dolgoročnih sredstev kot tudi neopredmetenih osnovnih sredstev.

Največjo vrednost so dosegla sredstva konec leta 2000, ko so bila za štirikrat večja kot konec leta 1999. Vrednost stalnih sredstev se je v letu 2000 zelo povečala, kar je posledica tako pripojitve Ofseta kot izrednega povečanja opredmetenih in neopredmetenih dolgoročnih sredstev podjetja. Najbolj so se povečala neopredmetena dolgoročna sredstva (njihova vrednost je porasla za 9.838,6 %). V vseh stalnih sredstvih pa so bila udeležena le s 6,8%.

Glede na predhodno leto so k skupnemu povečanju stalnih sredstev leta 2000 najbolj prispevala opredmetena osnovna sredstva. Ta so bila v letu 2000 v vseh stalnih sredstvih udeležena s kar 93,2%, v letu 1999 pa z 99,7%. Edina sestavina opredmetenih osnovnih sredstev (se pravi zgradbe in proizvodjalna oprema) se je leta 2000 glede na leto 1999 povečala za 280,5%. To povečanje izvira predvsem iz investiranja v nove tiskarske stroje, računalniško opremo, zgibalni stroj ...

4.3.2. Odpisanost osnovnih sredstev

Zastarevanje osnovnih sredstev je ekonomski pojav, ki ga ne moremo natančno zmeriti, posredno pa ga izražamo z odpisanostjo osnovnih sredstev. Praviloma obstaja razlika med stopnjo odpisanosti in stopnjo zastarelosti osnovnih sredstev, kajti odpisanost je v veliki meri odvisna od politike amortiziranja v podjetju, ki lahko bolj ali manj deformira dejansko sliko o zastarelosti osnovnih sredstev.

Odpisanost osnovnih sredstev je opredeljena kot razmerje med popravkom vrednosti in nabavno vrednostjo sredstev, pri čemer je popravek vrednosti enak razliki med nabavno vrednostjo in sedanjo vrednostjo sredstev (Bešter, Bregar, 1995, str. 103). Slednja se iz leta v leto povečuje zaradi amortiziranja. Popravek vrednosti nam torej pove, kolikšna vrednost osnovnega sredstva je bila že amortizirana (Hočevar, Igličar, 1995, str. 30).

V tabeli 9 prikazujem izračun odpisanosti zgradbe, opreme in celotnih sredstev podjetja Rolgraf. Iz tabele je razvidno, da se je nabavna vrednost osnovnih sredstev podjetja Rolgraf v obravnavanem obdobju zmanjšala. V letu 2000 glede na leto 1999 se je zmanjšal tudi popravek vrednosti osnovnih sredstev. Celotna sprememba pa je na koncu privedla do 37% zmanjšanja odpisanosti osnovnih sredstev.

Odpisanost osnovnih sredstev je v letu 1999 znašala 68%, kar pomeni, da je podjetje do zaključka leta 1999 v proizvodnih procesih preneslo na nove proizvode in storitve 68% nabavne vrednosti osnovnih sredstev. V letu 2000 pa je njihova odpisanost znašala 42,9% in je do zaključka leta v proizvodnih procesih prenesla na nove proizvode in storitve le 42,9% nabavne vrednosti osnovnih sredstev.

Vendar pa moram opozoriti na dejstvo, da ne zastarevajo vsa osnovna sredstva podjetja. Popravek vrednosti je mogoče najti pri vseh osnovnih sredstvih, razen pri tistih, ki sploh ne izgubljajo svoje vrednosti (v tem konkretnem primeru so to le zemljišča); ter pri tistih, ki svoje vrednosti še niso začela izgubljati, ker so bila pravkar kupljena oziroma so še v gradnji ali izdelavi (opredmetena osnovna sredstva v gradnji ali izdelavi, predujmi za opredmetena osnovna sredstva). Poleg tega tudi neopredmetena dolgoročna sredstva, ki jih ima podjetje (v konkretnem primeru gre za vračunane obresti finančnega najema), dejansko ne zastarevajo.

Tabela 9: Izračun odpisanosti zgradb, opreme in celotnih osnovnih sredstev podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000

Element	1999	2000	Indeks I _{00/99}
	vrednost	vrednost	
Zgradbe			
1. revalorizirana nabavna vrednost (v tisoč SIT)	/	75.928	/
2. popravek vrednosti (v tisoč SIT)	/	/	/
3. sedanja vrednost (1-2) (v tisoč SIT)	/	75.928	/
4. odstotek odpisanosti zgradb (2:1)	/	/	/
Oprema			
1. revalorizirana nabavna vrednost (v tisoč SIT)	357.831	295.545	82,6
2. popravek vrednosti (v tisoč SIT)	275.813	33.104	12,0
3. sedanja vrednost (1-2) (v tisoč SIT)	82.018	262.441	320,0
4. odstotek odpisanosti opreme (2:1)	77,1	11,2	14,5
Osnovna sredstva			
1. revalorizirana nabavna vrednost (v tisoč SIT)	24.823	6.880	27,7
2. popravek vrednosti (v tisoč SIT)	16.869	2.947	17,5
3. sedanja vrednost (1-2) (v tisoč SIT)	7.954	3.933	49,5
4. odstotek odpisanosti opred. osno. sredstev (2:1)	68,0	42,9	63,0

Vir: Bruto bilanca ter register osnovnih sredstev podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Popravek neopredmetenih dolgoročnih sredstev se izkazuje po anuitetnem načrtu leasing hiše. Zato sem pozornost posvetila predvsem odpisanosti zgradb in opreme. Pred letom 1999 je bila zgradba prodana enemu od prvotnih lastnikov Ofseta. Terjatev za prodano zgradbo bi se kompenzirala oz. pobotala z odkupom lastnega deleža podjetja. Ker pa je pred vpisom lastnine nepremičnine v zemljiško knjigo lastnik žal preminil, so se dediči odločili, da se

prvotna kupoprodajna pogodba razveljavi. Od tod vračilo vrednosti zgradbe v poslovne knjige.

Opremo Ofseta so dali v podjetju Rolgraf pred pripojitvijo oceniti. Tako je bila v Ofsetu vrednost sredstev izkazana po knjižni vrednosti, v Rolgrafu pa je prevzeta po cenitveni vrednosti. Zato se je na koncu nabavna vrednost opreme v letu 2000 glede na predhodno leto zmanjšala za 62 milijonov SIT oziroma za 17,5%.

4.3.3. Tehnična opremljenost dela

Tehnična opremljenost dela nam pove, kako je podjetje opremljeno s sredstvi. Ocenjujemo jo lahko kot razmerje med nabavno vrednostjo osnovnih sredstev in številom zaposlenih ali pa vzamemo nabavno vrednost delovnih priprav, ki jo primerjamo s številom zaposlenih.

Ocenjevanje tehnične opremljenosti dela s količnikom, ki prikazuje vrednost delovnih priprav na zaposlenega, daje analitično bolj natančne ocene kot ocenjevanje z vso vrednostjo osnovnih sredstev na zaposlenega, saj so delovne priprave tiste, s katerimi neposredno ustvarjamo poslovne učinke (Pučko, 1997, str. 42).

Tehnična opremljenost dela je v veliki meri pokazatelj razvitosti podjetja. Bistveno vpliva na produktivnost dela oziroma na uspešnost podjetja. Pri tehnični opremljenosti dela je poudarek na opremi, medtem ko drage zgradbe povečujejo osnovna sredstva, k produktivnosti pa le malo prispevajo.

Tabela 10: Tehnična opremljenost dela v podjetju Rolgraf v letih 1999 in 2000 v 000 SIT na zaposlenega

Element	1999	2000	I _{00/99}
1. Nabavna vrednost osnovnih sredstev	357.831	295.545	82,6
2. Nabavna vrednost opreme	24.823	6.880	27,8
3. Povprečno število zaposlenih	27	26	96,3
4. Tehnična opremljenost dela I (1:3)	13.253	11.367	85,8
5. Tehnična opremljenost dela II (2:3)	919,37	264,62	28,8

Vir: Bilanca stanja podjetja Rolgraf v letih 1999, 2000 ter kadrovska evidenca.

Iz tabele 10 je razvidno, da sem tehnično opremljenost dela izračunala s pomočjo nabavne vrednosti osnovnih sredstev in nabavne vrednosti opreme. V letu 2000 je prišlo na vsakega zaposlenega v podjetju po 11,3 mio SIT osnovnih sredstev in po 264,62 mio SIT opreme. Tako prvi kot drugi kazalec tehnične opremljenosti dela sta se v opazovanem obdobju zmanjšala, kar pa je negativno vplivalo na uspešnost gospodarjenja v podjetju. Na znižanje

tehnične opremljenosti dela je vplivalo zmanjšanje števila zaposlenih kakor tudi zmanjšanje nabavne vrednosti zgradb in opreme. Prvi kazalec tehnične opremljenosti dela, ki v števcu vsebuje celotno vrednost osnovnih sredstev, se je zmanjšal za 14,2%, ker se je tudi število zaposlenih zmanjšalo za 3,7%.

Oprema, ki se je na dan 31.12.1999 izkazovala v poslovnih evidencah podjetja Ofset je bila skoraj v celoti amortizirana. Od tod njena visoka nabavna vrednost, kar je bila posledica več letne revalorizacije. Vendar moramo biti pozorni tudi na to, da je bil tudi popravek vrednosti zelo visok.

V letu 2000 je družba Rolgraf prevzela 5 grafičnih strojev in jih dala na ocenitev vrednosti. V poslovne knjige je prevzela opremo po ocenjeni vrednosti. Nekaj preostale opreme (kuhinjska oprema, računalniki, telefoni, avto...) je bilo odprodano nekdanjim zaposlenim oziroma pobotano z obveznostjo izplačila deleža. Od tod znižanje nabavne vrednosti opreme v letu 2000. Poleg tega je bilo nekaj opreme tudi izločene oziroma neuporabne.

Iz tabele 10 je razvidna razlika v višini ca. 18 mio SIT, ki je izkazana kot razlika v višini nabavne vrednosti opreme, kar pa niti približno ni vrednost te opreme na dan 31.12.1999. Sedanja vrednost na ta dan se je izkazovala v višino ca. 4 mio SIT.

4.3.4. Učinkovitost osnovnih sredstev

Učinkovitost osnovnega sredstva nam pove razpoložljivi obseg zmogljivosti osnovnega sredstva na vrednostno enoto tega sredstva (Pučko, 1997, str. 34). Tak izračun ni možen, če spremljamo učinkovitost celotnih osnovnih sredstev podjetja, ker ne moremo sešteti njihovih posameznih razpoložljivih zmogljivosti. Takrat si pri analizi učinkovitosti uporabe osnovnih sredstev pomagamo z ugotavljanjem razmerja med poslovnimi prihodki in povprečno nabavno vrednostjo osnovnih sredstev. Na ta način posredno izračunamo učinkovitost osnovnih sredstev, pri tem pa upoštevamo njihovo povprečno nabavno vrednost v poslovnem obdobju, in ne stanja ob koncu obdobja. Višja vrednost kazalca načeloma pomeni boljše poslovanje, vendar so mogoča tudi popačenja, ki jih povzroči velika odpisanost osnovnih sredstev ali pa različna delovna intenzivnost poslovanja podjetij v različnih panogah (Mramor, 1993, str. 167). Učinkovitost osnovnih sredstev sem analizirala v tabeli 11.

Tabela 11: Učinkovitost osnovnih sr. podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000 v 000 SIT

Element	1999	2000	I _{00/99}
1. Poslovni prihodki	205.753	250.537	121,8
2. Povprečna nabavna vrednost osnovnih sredstev	373.077	380.504	102,0
3. Učinkovitost osnovnih sredstev (1:2)	0,6	0,7	120,0

Vir: Bilanca uspeha podjetja Rolgraf na dan 31.12. v letih 1999 in 2000.

Iz tabele 11 lahko takoj razberemo da se je učinkovitost osnovnih sredstev povečala. Leta 1999 je 1 SIT osnovnih sredstev prinesel 0,6 SIT poslovnih prihodkov, leta 2000 pa 0,7 SIT, kar je za 20% več kot v letu 1999. Največjo zaslugo za povečanje učinkovitosti osnovnih sredstev gre pripisati povečanju poslovnih prihodkov. Ta so se v letu 2000 glede na leto 1999 povečala za 21,8%. Tudi povprečna nabavna vrednost osnovnih sredstev se je povečala, in sicer za 2 %.

4.4. Analiza gibljivih sredstev

Gibljiva sredstva se v bilanci stanja delijo na zaloge, dolgoročne terjatve iz poslovanja, kratkoročne terjatve iz poslovanja, kratkoročne finančne naložbe, denarna sredstva in aktivne časovne razmejitev (Slovenski računovodski standardi, 1993, str. 120-121). Obratna sredstva, tako kot osnovna sredstva pri stalnih sredstvih, predstavljajo največji delež gibljivih sredstev podjetja. Z obratnimi sredstvi razumemo stvari, pravice in denar, ki se zaradi sodelovanja v poslovnem procesu porabijo, prehajajo iz ene pojavnosti v drugo in se v prvotno obliko vračajo praviloma v obdobju, krajšem od enega leta (Turk, Melavc, 1994, str. 90).

4.4.1. Obseg in struktura gibljivih sredstev

Obseg in strukturo gibljivih sredstev sem predstavila v tabeli 12. Iz nje je razvidno, da je obseg gibljivih sredstev konec leta 2000 znašal 88,3 mio SIT, kar je rahlo več kot v primerjavi z letom 1999, in sicer za 0,6%. Razlog za to je v povečanju kratkoročnih terjatev iz poslovanja-skoraj za 70% v letu 2000 glede na leto 1999. Njihov delež v celotnih sredstvih znaša 87,7%, kar lahko predstavlja resen problem, ki ga bo podjetje moralo rešiti, saj, dolgoročno gledano, tega ne bo moglo prenesti. Podjetje ne bo moglo niti rasti niti se razvijati, če bo moralo namesto izboljšanja svojega poslovanja skrbeti za izterjavo neplačanih računov.

Tabela 12: Obseg in struktura gibljivih sredstev podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000 v 000 SIT in v %

Element	1999		2000		Indeks
	vrednost	%	vrednost	%	I _{00/99}
1. Zaloge	7.791	8,9	10.858	12,3	139,4
2. Dolgoročne terjatve iz poslovanja	0	0	0	0	/
3. Kratkoročne terjatve iz poslovanja	45.615	52,0	77.505	87,7	169,9
4. Denarna sredstva	33	0,0	11	0,0	33,2
5. Kratkoročne finančne naložbe	34.405	39,1	0	0	/
6. Aktivne časovne razmejitve	0	0	0	0	/
7. Gibljiva sredstva skupaj	87.844	100,0	88.374	100,0	100,6

Vir: Bilanca stanja podjetja Rolgraf na dan 31.12. v letih 1999 in 2000.

Prav tako so k povečanju vrednosti gibljivih sredstev v letu 2000 prispevale zaloge, saj so le-te predstavljale 12,3% . V obravnavanem obdobju podjetje ni imelo nobenih dolgoročnih terjatev iz poslovanja ter aktivnih časovnih razmejitev. Obseg denarnih sredstev se je zmanjšal za 66,8%. Denarna sredstva morajo za ohranjanje likvidnost težiti k 0 oziroma k nekemu minimalnemu znesku. V našem primeru je to zmanjšanje zanemarljivo (iz 33 000 SIT na 11 000 SIT).

Največji delež v strukturi gibljivih sredstev so predstavljale kratkoročne terjatve iz poslovanja, ki so v letu 1999 znašale malo več kot 50 %, v letu 2000 pa skoraj 90 %. Takoj za terjatvami pa najdemo zaloge (8,9% v letu 1999, 12,3% v letu 2000).

V tabeli 13 sem prikazala obseg, strukturo in dinamiko zalog proučevanega podjetja. Iz tabele je razvidno, da je obseg celotnih zalog v letu 2000 znašal 10.858 mio SIT, kar je skoraj za 40% več kot v letu 1999. Če pogledamo zaloge trgovskega blaga, vidimo, da so se le-ta v letu 2000 glede na leto 1999 zmanjšala za 19,9%, medtem ko se je zaloga materiala v letu 2000 glede na leto 1999 povečale za 68,3%. Največji delež v strukturi zalog predstavljajo ravno zaloge materiala, ki so v letu 1999 znašale 67,2%, leto kasneje pa kar 81,1%. Podjetje ni imelo nedokončane proizvodnje in storitev ter zalog proizvodov.

Tabela 13: Prikaz obsega, strukture in dinamike zalog podjetja Rolgraf v 000 SIT in %

Element	1999		2000		Indeks
	vrednost	%	vrednost	%	I _{00/99}
1. Zaloge materiala	5.236	67,2	8.811	81,1	168,3
2. Nedok. proizv. in storitve	0	0	0	0	/
3. Zaloge proizvodov	0	0	0	0	/
4. Zaloge trgovskega blaga	2.555	32,8	2.047	18,9	80,1
5. Zaloge skupaj	7.7791	100,0	10.858	100,0	139,4

Vir: Bilanca stanja podjetja Rolgraf na dan 31.12. v letih 1999 in 2000.

Povečanje zalog vsekakor pripelje do povečanja stroškov in posledično do zmanjšanja dobička podjetja. Zaloge materiala so se povečale, ker so se tudi prihodki poslovanja povečali. Podjetje ima vedno nek minimalni obseg zalog. V letu 2000 pa so zaloge še bolj povečali kot ponavadi, ker sta Krka in Lek na prehodu iz leta 1999 v leto 2000 napovedala povečan obseg naročil.

4.4.2. Hitrost obračanja gibljivih sredstev

Hitrost obračanja obratnih sredstev prav gotovo vpliva na uspešnost poslovanja v določenem obdobju. Večkrat kot se poslovna sredstva obrnejo, večji bo uspeh oziroma manjša sredstva bodo potrebna za doseg enakega uspeha. Hitrost obračanja je delno določena že s panogo, v kateri podjetje deluje, velik vpliv nanjo pa ima tudi podjetje samo (Pučko, Rozman, 1993, str. 69).

Hitrost obračanja obratnih sredstev običajno merimo z dvema kazalcema. Prvi je **koeficient obračanja** in je opredeljen kot razmerje med prometom v obdobju (največkrat upoštevamo poslovne prihodke) in povprečnim stanjem obratnih sredstev, drugi pa je **trajanje enega obrata**, ki je opredeljen kot razmerje med številom dni v letu in koeficientom obračanja (Pučko, Rozman, 1993, str. 70). Pri izračunu drugega kazalca se konvencionalno jemlje 360 dni za letno obdobje (Pučko, 1997, str. 80).

Količniki obračanja, še posebej nekaterih oblik obratnih sredstev kot so zaloge, so v posamezni panogi običajno dokaj stabilni in jih lahko v ocenjevanju jemljemo kot usmernike (Pučko, 1997, str. 80). Zaloge ponavadi v podjetju predstavljajo največji del gibljivih sredstev, zato je zlasti pomembno analiziranje koeficienta obračanja zalog, ker povečana prodaja ob zmanjšani zalogi bistveno izboljšuje ekonomičnost in donosnost (Potočnik, 1991, str. 46). Zato v svojih izračunih (glej tabelo 14) poleg analize hitrosti obračanja celotnih obratnih sredstev obravnavam tudi hitrost obračanja zalog in kratkoročnih terjatev kot dve po obsegu najpomembnejši sestavini obratnih sredstev v podjetju Rolgraf. Povprečno stanje obratnih sredstev, zalog in kratkoročnih terjatev sem izračunala iz letnih stanj.

Tabela 14: Koeficient obračanja obratnih sredstev in trajanje enega obrata v letu dni v podjetju Rolgraf v letih 1999 in 2000

Element		1999	2000	Indeks
		vrednost	vrednost	I _{00/99}
1. Poslovni prihodki (v 000 SIT)		205.753	250.537	121,8
2. Povpr. obratna sredstva (v 000 SIT)		91.968	88.109	95,8
3. Povprečne kratk. terjatve (v tisoč SIT)		45.082	61.560	136,6
4. Povprečne zaloge (v tisoč SIT)		10.589	9.325	88,1
5. Koeficient obrač. obratnih sredstev	(1:2)	2,2	2,8	127,3
6. Trajanje obrata obratnih sr. (dni)	(360:5)	163,7	128,6	78,6
7. Koeficient obračanja kratk. terjatev	(1:3)	4,6	4,1	89,1
8. Trajanje obrata kratk. terjatev (dni)	(360:7)	78	87,8	112,6
9. Koeficient obračanja zalog	(1:4)	19,4	26,9	138,7
10. Trajanje obrata zalog (dni)	(360:9)	18,5	13,4	72,4

Vir: Bilanca stanja in Bilanca uspeha podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Iz izračunanih vrednosti kazalcev je razvidno, da so se obratna sredstva podjetja v proučevanem obdobju obračala dokaj hitro. V letu 1999 obrnila 2,2-krat v letu v 2000 pa kar 2,8-krat kar predstavlja 26,8% povečanje. Dnevi vezave obratnih sredstev so bila v letu 2000 glede na leto 1999 za skoraj 35 dni krajši. Hitrost obračanja zalog je bila v letu 2000 za 38,7% večja kot pa leta 1999, kar predstavlja vsekakor pozitiven vpliv na hitrost obračanja vseh obratnih sredstev.

5. ANALIZA FINANCIRANJA

Poslovanje podjetja se odraža tudi v financah podjetja, v katerih postanejo elementi in rezultati procesa dela med seboj primerljivi. Finančna funkcija je izredno pomembna, saj mora zagotavljati potrebna finančna sredstva, ki omogočajo nemoteno poslovanje vseh podjetij. Med temeljne naloge finančne funkcije sodijo pridobivanje denarnih sredstev za potrebe tekočega poslovanja in naložbe, vlaganje denarnih sredstev v posamezne poslovne procese, usklajevanje priliva in odliva denarnih sredstev, urejanje denarnih tokov in nadzor nad uporabo denarnih sredstev in vračanje denarnih sredstev njihovim virom (Potočnik, 1991, str. 193).

Finance so v poslovanju podjetja vezni element med vsemi poslovnimi področji, saj imajo namreč vse poslovne odločitve (proizvodne, investicijske, tržne idr.) ter takšne ali drugačne finančne posledice, ki se skupaj izražajo na ravni podjetja. Dobra koordinacija med posameznimi deli poslovanja podjetja in finančno funkcijo pomeni pomemben prispevek k uspešnosti podjetja. Predmet poslovnih financ se je v preteklosti spreminjal, novejša spoznanja pa ga na splošno delijo na dve vrsti **poslovnih odločitev**: **finančne**, ki se nanašajo na pasivno stran bilance stanja oziroma na obveznosti do virov sredstev, in **investicijske**, ki se nanašajo na aktivno stran bilance stanja oziroma na sredstva (Mramor, 1993, str. 22-24).

Podatke o financiranju najdemo v bilanci stanja, kjer morajo biti viri financiranja v ravnovesju s sredstvi. Vendar se za tem formalnim ravnovesjem lahko skriva neravnovesje v strukturi virov in sredstev, pa tudi v razmerju med obema strukturama, kar otežuje, če že ne onemogoča normalno poslovanje. Zato bom v okviru analize financiranja analizirala naslednja področja:

1. obseg in strukturo obveznosti do virov sredstev
2. obseg in strukturo sredstev
3. razmerje med strukturo obveznosti do virov sredstev in strukturo sredstev

Sredstev podjetja Rolgrad v tem poglavju ne bom obravnavala, ker sem jih že analizirala v okviru analize poslovnih prvin.

5.1. Obseg in struktura obveznosti do virov sredstev

Z viri sredstev razumemo pravne in fizične osebe, ki vlagajo, posojajo ali kako drugače prispevajo k sredstvom podjetja (Pučko, Rozman, 1998, str. 76). Viri sredstev nam odgovarjajo na vprašanje, od kod sredstva. Vložek kapitala, ki izraža lastniško financiranje podjetja in je z vidika podjetja njegova obveznosti do lastnikov, predstavlja lastni ali nevračljivi vir poslovnih sredstev, medtem ko druge obveznosti in krediti, pridobljeni od upnikov, predstavljajo tuji ali vračljivi vir sredstev (Pučko, Rozman, 1998, str. 82).

Podjetje lahko posluje z večjim ali manjšim deležem lastnega kapitala. Prednosti lastnih virov financiranja so v večji finančni trdnosti, manjših stroških poslovanja, večji konkurenčni sposobnosti (zmožnosti kreditiranja in združevanja) in v večji solventnosti in neodvisnosti od monetarnih ukrepov države (Koletnik, 1995, str. 200).

Kljub vsem tem prednostim pa ima vsako podjetje na pasivni strani bilance stanja poleg lastnega kapitala še vsaj kratkoročne, če že ne dolgoročne obveznosti. Del kratkoročnih obveznosti nastaja med poslovanjem in obstaja, dokler podjetje svojim dobaviteljem ne poravnava njihovih terjatev, dokler zaposlenim ne izplača plač ali dokler udeleženci pri delitvi dobička ne dobijo svojega deleža.

S kratkoročnimi in dolgoročnimi obveznostmi je v bistvu obremenjeno bodoče poslovanje, saj bo z njim potrebno zagotoviti ustrezen priliv denarja za pravočasno poravnavo dolga v dogovorjenem obsegu, povečanem za ustrezno nadomestilo (Koletnik, 1995, str. 238).

Obveznosti do virov sredstev običajno razčlenjujemo na kapital, dolgoročne obveznosti (doba njihovega vračanja je daljša od enega leta), kratkoročne obveznosti (doba vračanja je krajša od enega leta), pasivne časovne razmejitve in druge. Pasivne časovne razmejitve se lahko pojavijo v obliki nezapadlih prihodkov, vnaprej vračunanih stroškov ali nerazdeljenega dobička tekočega leta.

Obseg in strukturo obveznosti do virov sredstev podjetja Rolgraf prikazujem v tabeli 15. Iz nje je razvidno, da se je vrednost celotne pasive v letu 2000 povečala za 155,9% glede na njeno vrednost v letu 1999. Pregled strukture obveznosti do virov sredstev pokaže, da so bile kratkoročne obveznosti iz poslovanja postavka, ki je tvorila leta 2000 20,5% pasive. Njihova vrednost se je med letoma 1999 in 2000 spreminjala, in sicer se je leta 2000 glede na leto 1999 povečala za 74%.

Obveznosti iz naslova kapitala so največjo vrednost dosegle leta 2000 (114.166 milijonov SIT), ko so predstavljale eno četrtino pasive. Njihova vrednost se je v letu 2000 glede na leto 1999 povečala za malo več kot 90% .

Tabela 15: Obseg in struktura obveznosti do virov sredstev podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000 v 000 SIT in v %

Element	1999		2000		Indeks
	vrednost	%	vrednost	%	I _{00/99}
A. Kapital	59.630	33,5	114.166	25,1	191,5
1. osnovni kapital	17.676	9,9	21.738	4,8	123,0
2. vplačani presežek kapitala	0	0,0	49.174	10,8	/
3. rezerve	84	0,1	0	0,0	/
4. preneseni čisti dobiček iz pretek. let	22.176	12,5	5.500	1,2	24,8
5. izguba iz prejšnjih let	- 115.648	-65,0	0	0,0	/
6. revalorizacijski popravek kapitala	119.582	67,2	327	0,1	0,3
7. nerazd. čisti dob. ali izguba posl. leta	15.759	8,9	37.427	8,2	237,5
B. Dolgoročne rezervacije	0	0,0	44.258	9,7	/
C. Dolg. obv. iz financiranja	0	0,0	59.387	13,0	/
Č. Dolg. obv. iz poslovanja	43.749	24,6	98.537	21,6	225,2
D. Kratk. obv. iz financiranja	20.574	11,6	45.917	10,1	223,2
1. kratk. dobljena posojila pri bankah	20.522	11,5	45.917	10,1	223,8
2. krakt. dobljena posojila pri drugih	52	0,0	0	0,0	/
E. Kratk. obv. iz poslovanja	53.561	30,1	93.180	20,5	174,0
1. kratk. obvez. do dob. v državi	0	0,0	0	0,0	/
2. kratk. obvez. do dob. v tujini	0	0,0	0	0,0	/
3. kratk. obveznosti do drugih	41.148	23,1	39.530	8,7	96,1
4. kratk. obvez.do delavcev	3.664	2,1	4.818	1,1	131,5
5. kratk. obvez. do države	1.678	0,9	1.385	0,3	82,6
6. kratk. obvez. za prejete predujme	462	0,3	0	0,0	/
7. druge kratk. obv. iz poslovanja	6.609	3,7	47.447	10,4	717,9
F. Pasivne čas. razmejitev	553	0,3	183	0,0	33,1
Pasiva skupaj	178.067	100,0	455.628	100,0	255,9

Vir: Bilanca stanja podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Podjetje Rolgraf v letu 1999 ni imelo nobenih dolgoročnih rezervacij in dolgoročnih obveznosti iz financiranja. Ker sta Ofset in Rolgraf delovala vsak zase in se je pripojitev zgodila v letu 2000, je Rolgraf odkupil deleže lastnikov Ofseta. Zaradi določil pogodbe o načinu izplačila deležev so se vzpostavile dolgoročne rezervacije oziroma vplačani presežek kapitala.

G. Mrak je svoj delež Ofseta namenil za povečanje osnovnega kapitala Rolgrafa. V letu 2000 pa so dolgoročne rezervacije predstavljale skoraj 10% pasive, dolgoročno financiranje pa 13%.

Največji vidni porast je pri dolgoročnih obveznostih iz poslovanja ter kratkoročnih obveznostih iz financiranja. Dolgoročne obveznosti iz poslovanja so v obravnavanem obdobju porasle za 125,2%. Kratkoročne obveznosti iz financiranja so se v letu 2000 glede na leto 1999 povečale za 123%. Zaradi nakupa strojev za grafično dejavnost so se poleg povečanja opredmetenih in neopredmetenih dolgoročnih sredstev povečale tudi dolgoročne obveznosti iz poslovanja.

Kratkoročne obveznosti iz financiranja so se povečale zaradi izplačila vseh ostalih lastnikov Ofseta (poplačilo v letu 2000) ter s preходом na povečanje proizvodnje, s čimer so zagotovili dovolj sredstev za financiranje novih naložb opredmetenih sredstev in zalog.

Do vseh virov ima podjetje obveznosti. Ene je treba vrniti, za druge pa poskrbeti, da ohranijo svojo vrednost in da se kapitalizirajo. Kapitala ni potrebno vrniti, zato so takšni viri lastni viri. Druge vire, ki se vračajo, uvrščamo med tuje vire ali dolgove, po roku zapadlosti pa med kratkoročne in dolgoročne obveznosti.

Pri analiziranju virov financiranja poleg tega, da ugotavljamo, iz kakšnih virov podjetje nabavlja finančna sredstva, ugotavljamo tudi, kakšna so razmerja med viri, in ocenjujemo ustreznost teh razmerij. Da ugotovimo, kolikšen delež virov predstavljajo lastni viri in kolikšen tuji, računamo **stopnjo kapitalizacije**, ki nam pove, kolikšen delež je lastnega kapitala v celotnih virih financiranja, ter **stopnjo zadolženosti**, ki nam pove, kolikšen delež je tujih virov v obveznostih do virov sredstev (Pučko, Rozman, 1993, str. 82). Priporočljiva vrednost stopnje kapitalizacije je vsaj 0,5, stopnja zadolženosti pa naj ne bi presegla te vrednosti (Pučko, 1997, str. 83). V postavko lastnih virov sem vključila kapital, v postavko tujih virov pa dolgoročne rezervacije, dolgoročne obveznosti, kratkoročne obveznosti in pasivne časovne razmejitev.

Tabela 16: Stopnji kapitalizacije in zadolženosti podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000

Element	1999	2000	I _{00/99}
1. Lastni viri	59.630	114.166	191,5
2. Tuji viri	118.437	341.462	288,3
3. Viri skupaj	178.067	455.628	255,9
4. Stopnja kapitalizacije (v %) (1:3)	33,5	25,1	74,8
5. Stopnja zadolženosti (v %) (2:3)	66,5	75,0	112,6

Vir: Bilanca stanja podjetja Rolgraf na dan 31.12. v letih 1999 in 2000.

V tabeli 16 prikazujem stopnjo kapitalizacije ter stopnjo zadolženosti, iz katere je razvidno, da proučevano podjetje Rolgraf ne upošteva priporočljive vrednosti o 50-procentnem deležu med lastnimi in tujimi viri. Stopnja kapitalizacije je v obravnavanem obdobju dokaj nizka. V letu 1999 je delež lastnih virov v celotnih virih znašal 33,5%, v letu 2000 pa le eno četrtno teh. Stopnja kapitalizacije se je torej v letu 2000 glede na leto 1999 zmanjšala za četrtno.

Nasprotno je s stopnjo zadolženosti, ki je v celotnem proučevanem obdobju nad povprečjem. Tako se je v letu 2000 glede na leto 1999 ta stopnja povečala za 12,6% to pomeni, da se je v letu 2000 s tujimi viri financiralo kar tri četrtnine sredstev. To predstavlja veliko nevarnost za stabilnost poslovanja takšnega podjetja. V primeru, da bi bila cena tujih virov (obrestna mera) nižja od cene lastnih virov (donosnost kapitala), bi to pomenilo, da je podjetje izkoriščalo finančni vzvod, kar bi seveda pozitivno vpliva na njegovo uspešnost poslovanja, izraženo z dobičkovnostjo kapitala. Je pa tako poslovanje bolj tvegano.

5.2. Razmerja med sredstvi in viri financiranja

Vsako podjetje mora nenehno nadzirati in presojeti ustreznost razmerja med finančnimi viri in sredstvi. Spremljanje in ocenjevanje razmerja med viri financiranja in sredstvi pomeni izračunavanje finančnih kazalnikov. V grobem lahko razdelimo kazalce, izračunane na osnovi bilance stanja, na dve skupini (Franetič, 1995, str. 130):

- kazalce, ki kažejo dolgoročno finančno stabilnost podjetja,
- kazalce plačilne sposobnosti, ki kažejo kratkoročno finančno stabilnost podjetja.

Gre predvsem za ugotavljanje finančnih kazalnikov, po katerih se presoja finančna stabilnost ter plačilna sposobnost.

5.2.2. Finančna stabilnost

Finančno stabilnost ugotavljamo z razmerjem med dolgoročnimi viri in dolgoročnimi sredstvi. Pove nam, ali je podjetje sposobno, da iz lastnih sredstev poravnava vse dolgove ter vrne vloženi kapital njegovim lastnikom ob morebitnem prenehanju delovanja podjetja. Več kot je dolgoročnih virov glede na dolgoročna sredstva, bolj je podjetje finančno stabilno.

Temeljni kazalniki finančne stabilnosti so:

- koeficient finančne stabilnosti,
- stopnja finančne varnosti,
- koeficient samofinanciranja,
- koeficient kreditne sposobnosti.

Koeficient finančne stabilnosti je opredeljen kot razmerje med dolgoročnimi viri in dolgoročnimi sredstvi. Vrednost količnika mora biti okoli ena, če hoče podjetje finančno stabilno poslovati. Če je koeficient manjši od ena, obstaja verjetnost, da bo podjetje imelo probleme z likvidnostjo, ker s kratkoročnimi viri financira tudi del dolgoročno vezanih sredstev, ki pa se v likvidno obliko preoblikujejo kasneje, kot zapadejo v plačilno kratkoročne obveznosti. Podjetje je v tem primeru finančno nestabilno. Nesmotrno je tudi, da je koeficient večji od ena. To pomeni, da podjetje del kratkoročnih sredstev financira z dolgoročnimi viri, kar je praviloma nesmotrno, saj so dolgoročni viri ponavadi dražji, onemogočajo pa tudi izkoriščanje finančnega vzvoda (Pučko, 1997, str. 83).

Stopnja finančne varnosti je opredeljena kot razmerje med razliko trajnega kapitala in izgube ter obveznostmi do virov sredstev. Kaže nam delež kapitala v celotni pasivi podjetja. Velikost kazalnika pove, kolikšna je finančna odvisnost podjetja od zunanjih virov financiranja. Najvišja vrednost koeficienta je 1, kar pomeni, da podjetja nima dolgov. Ta podatek je zanimiv tako za lastnike podjetja kot tudi za posojilodajalce.

Koeficient samofinanciranja ima v imenovalcu stalna sredstva, v števcu pa tako kot pri stopnji finančne varnosti razliko med trajnim kapitalom in izgubo. Kazalnik izraža reprodukcijsko sposobnost podjetja. Vrednost kazalca je 1, če je podjetje sposobno s kapitalom financirati vsa stalna sredstva. Podjetje naj bi bilo sposobno samo financirati svoja stalna sredstva.

$$\text{Koeficient kreditne sposobnosti} = \frac{\text{trajni kapital} - \text{izguba} + \text{dolg. obv.} + \text{dolg. rezervacije}}{\text{stalna sredstva}}$$

Da podjetje financira vsa stalna sredstva s kapitalom in dolgoročnimi viri, mora biti vrednost kazalnika vsaj 1. Takrat je podjetje tudi kreditno sposobno. Če pa hoče podjetje samo financirati tudi trajno gibljiva sredstva, mora biti vrednost kazalnika nad 1.

V tabeli 17 sem prikazala temeljne kazalnike finančne trdnosti podjetja Rolgraf.

Mejna vrednost stopnje finančne stabilnosti je 50%. V opazovanem podjetju je stopnja finančne varnosti dokaj nizka in ni dosegla priporočene mejne vrednosti. V letu 2000 se je glede na leto 1999 znižala za 20,6% in tako znaša samo 25%, kar pomeni, da je podjetje kar zadolženo in ni finančno varno.

Če opazujemo **koeficient finančne stabilnosti**, opazimo, da je v podjetju Rolgraf problematičen, ker je nižji od 1, in tako obstaja verjetnost, da bo imelo podjetje probleme z likvidnostjo. Leta 1999 je znašal koeficient komaj 0,1 medtem ko se je leta 2000 zvišal, in znaša 0,8, kar je bistveno bolje kot v predhodnem letu. Podjetje ne financira več tako velikega dela dolgoročno vezanih sredstev s kratkoročnimi viri kot v letu 1999. V primerjavi z letom

1999 je izboljšala svojo finančno stabilnosti, vendar bolj kot se bo približal koeficient finančne stabilnosti k 1, bolj bo podjetje finančno stabilno.

Tabela 17: Kazalci finančne trdnosti podjetja Rolgraf na dan 31.12.1999 in 31.12.2000 v 000 SIT

Element	1999	2000	I _{00/99}
1. Kapital (v tisoč SIT)	59.630	114.166	191,5
2. Dolgoročne rezervacije (v tisoč SIT)	0	44.258	/
3. Izguba (v tisoč SIT)	115.648	0	/
4. Dolgoročne rezervacije	0	44.258	/
5. Dolgoročne obveznosti (v tisoč SIT)	43.749	157.924	361,0
6. Poslovna pasiva (v tisoč SIT)	178.067	455.628	255,9
7. Stalna sredstva in zaloge (v tisoč SIT)	98.014	378.112	385,8
8. Stalna sredstva (v tisoč SIT)	90.223	367.254	407,1
9. Stopnja finančne varnosti	0,3	0,3	79,4
10. Koef. finančne stabilnosti	0,1	0,8	672,0
11. Stopnja samofinanciranja	0,6	0,3	50,0
12. Koef. kreditne sposobnosti	0,1	0,9	632,4

Vir: Bilanca stanja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Glede na izračunane podatke lahko takoj opazimo, da podjetje ni samofinancirano, ker je **stopnja samofinanciranja** pod 1. V letu 2000 se je celo znižalo za 50% in tako znaša samo 0,3. Za podjetje predstavlja to resen problem, ker ni zmožno samo financirati svojih stalnih sredstev.

Da podjetje financira vsa stalna sredstva s kapitalom in dolgoročnimi viri, mora biti vrednost kazalnika vsaj 1. Takrat je podjetje tudi kreditno sposobno. Če pogledamo leto 1999, ugotovimo, da je znašal koeficient kreditne sposobnosti le 0,1, kar predstavlja resen problem kreditne sposobnosti podjetja. V letu 2000 se je koeficient kreditne sposobnosti povečal za 532,4% in znaša 0,9. Ugotovimo, da stopnja kreditne sposobnosti v nobenem od preučevanih obdobjih ne doseže mejne vrednosti, ki je enaka 1, kar pomeni da podjetje Rolgraf ni kreditno sposobno.

Iz izračunanih kazalcev finančne trdnosti lahko ugotovimo, da ima opazovano podjetje v svojem poslovanju resne težave, ki jih je potrebno začeti reševati čim prej, če želi preživeti ter uspešno poslovati.

5.2.3. Plačilna sposobnost

Likvidnost oziroma plačilno sposobnost podjetja lahko ugotavljamo iz podbilance kratkoročno vezanih sredstev in virov sredstev. Likvidnost pomeni sposobnost poplačati v

danem trenutku zapadle obveznosti. Tisto podjetje, ki tega ni sposobno storiti, tvega stečaj oziroma likvidacijo, saj lahko upniki na osnovi obstoja neporavnanih zapadlih obveznosti vložijo na sodišču predlog za uvedbo stečaja. Plačilno sposobnost izboljšamo tako, da pospešimo obračanje svojih sredstev ali pa jih povečajmo ob takih obveznosti do virov sredstev, ki ne zapadejo hitro. Ugotavljamo jo s pomočjo koeficientov trenutne, tekoče in plačilne sposobnosti.

Trenutno plačilno sposobnost dobimo, če seštevek denarnih sredstev in kratkoročnih vrednostnih papirjev delimo s kratkoročnimi obveznostmi. Pove pa nam, koliko kratkoročnih obveznosti bi podjetje na določen dan lahko poravnalo s svojimi najlikvidnejšimi sredstvi.

Koeficient tekoče plačilne sposobnosti oziroma pospešene likvidnosti izračunamo tako, da od gibljivih sredstev odštejemo zaloge in razliko delimo s kratkoročnimi obveznostmi. Izračunani koeficient nam kaže usklajenost gibljivih sredstev brez zalog s kratkoročnimi obveznostmi. Zaloge odštejemo predvsem zato, ker predpostavimo, da so trajna gibljiva sredstva in so nelikvidne. Optimalna vrednost kazalca je okoli 1, to pomeni, da so vse kratkoročne obveznosti pokrite s kratkoročnimi gibljivimi sredstvi.

Koeficient splošne plačilne sposobnosti je opredeljen kot razmerje med gibljivimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi. Kaže sposobnost podjetja, da poravnava kratkoročne obveznosti z denarjem, kratkoročnimi vrednostnimi papirji in zalogami. Podjetje je plačilno sposobno, če je vrednost kazalca okoli 2.

Gre za statične kazalce likvidnosti, kar pomeni, da je lahko podjetje v nekem trenutku likvidno, v drugem trenutku pa je lahko že nelikvidno, na primer, če mu v plačilo zapade večji račun.

Kazalce plačilne sposobnosti sem prikazala v tabeli 18.

Tabela 18: Kazalci plačilne sposobnosti podjetja Rolgraf na dan 31.12.1999 in 2000

Element	1999	2000	I _{00/99}
1. Denarna sredstva v 000 SIT	33	11	33,2
2. Gibljiva sredstva – zaloge	80.053	77.516	96,8
3. Gibljiva sredstva	87.844	88.374	100,6
4. Kratkoročne obveznosti v 000 SIT	74.135	139.097	187,6
5. Trenutna plačilna sposobnost (1:4)	0,00044	0,000079	17,8
6. Tekoča plačilna sposobnost (2:4)	1,1	0,6	51,9
7. Splošna plačilna sposobnost (3:4)	1,2	0,6	53,6

Vir: Bilanca stanja podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Kazalec trenutne plačilne sposobnosti je v opazovanem obdobju močno padel, in sicer za 82,2%. Izračunani kazalec nam pove, da bi podjetje pokrilo v letu 2000 le 0,0079% vseh kratkoročnih obveznosti z denarnimi sredstvi. Z vidika plačilne sposobnosti mora biti kazalec čim večji ali vsaj večji od 2, tako da je polovica kratkoročnih sredstev financirana s kratkoročnimi obveznostmi. V obravnavanem podjetju lahko vidimo, da kazalec trenutne plačilne sposobnosti ni niti blizu 2, kar pomeni, da ima obravnavano podjetje resne težave na področju plačilnih sposobnosti.

Podjetje Rolgraf je bilo v letu 1999 tekoče likvidno, saj je vrednosti kazalca dosegla optimalno vrednost 1. Vendar pa se je v letu 2000 njegova vrednost kazalca zmanjšala skoraj za polovico, in je znašal 0,6, kar pa pomeni, da podjetje ne more pokriti kratkoročnih obveznosti z gibljivimi sredstvi brez zalog. Tudi vrednost splošne plačilne sposobnosti je nižja od priporočene. Leta 2000 se je glede na leto 1999 zmanjšala za 46,4% in znaša le 0,6, kar pomeni, da podjetje ni splošno plačilno sposobno.

Iz izračunanih kazalcev plačilne sposobnosti pridem do naslednjih zaključkov: opazovano podjetje Rolgraf ima resne probleme s plačilno sposobnostjo ter resne likvidnostne težave. Vse vrednosti izračunanih kazalcev plačilne sposobnosti so bile pod zelenimi vrednostmi, tako v letu 1999 kot v letu 2000.

Smiselno bi bilo, da v podjetju naredijo načrt računa denarnega toka, ki je najboljši instrument za ugotavljanje plačilne sposobnosti podjetja. Predvideti mora vse denarne prejeme in izdatke (za dan, teden, mesec) in na ta način ugotoviti, kdaj bo imelo primanjkljaje in presežke denarja, da ne bi prišlo v situacijo plačilne nesposobnosti.

Trenutno stanje bi lahko podjetje izboljšalo tako, da skrajša dneve vezave denarja. Daljši kot so dnevi vezave denarja, več denarja podjetje v povprečju potrebuje. Krajšo vezavo denarja dosežemo s krajšimi dnevi vezave zalog, terjatev do kupcev ali pa daljšimi dnevi vezave obveznosti do dobaviteljev. V 2001 je Rolgraf skrajšal plačilne roke kupcem (30 - 60 dni, prej 75) in podaljšal roke dobaviteljev (45 - 90 dni, prej 15 - 30).

5.3. Altmanov obrazec

Eden od modelov za presojo financ podjetja je Altmanovo obrazec za ugotavljanje finančnega zdravja, ki ga je s kombiniranjem finančnih kazalcev razvil ameriški ekonimist Edward J. Altman.

Omenjeni obrazec združuje pet različnih ponderiranih kazalcev (Repovž, 1992, str. 108). Ti kazalci upoštevajo podatke iz bilance stanja, ki prikazuje finančni položaj v določenem trenutku, in iz izkaza uspeha, ki kaže poslovanje v določenem obdobju. Prednost takšnega ponderiranega kazalca je v hitri oceni uspešnosti posameznega podjetja, ne more pa nadomestiti podrobnejše analize.

Altmanov obrazec:

$$Z = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3 X_3 + 0,6 X_4 + 1,0 X_5$$

pri čemer je

- X_1 = neto obratna sredstva deljena s celotnimi sredstvi
- X_2 = zadržani dobiček deljen s celotnimi sredstvi
- X_3 = bruto dobiček + finančni stroški deljeno s celotnimi sredstvi
- X_4 = tržna vrednost delnic (vrednost trajnega kapitala) deljeno s knjigovodsko vrednostjo celotnih obveznosti (dologov)
- X_5 = prodaja deljena s celotnimi sredstvi
- Z = splošni indeks podjetniškega finančnega zdravja

Tabela 19: Ocena financ podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000 po Altmanovem obrazcu

Element	1999	2000	I _{00/99}
X_1	0,49	0,19	38,8
X_2	- 0,44	0,09	/
X_3	0,11	0,1	90,9
X_4	0,11	0,05	45,5
X_5	1,16	0,55	47,4
Z	1,56	1,26	80,8

Vir: Bilanca stanja in bilanca uspeha podjetja Rolgraf v letih 1999 in 2000.

Rang Z je za večino podjetij med – 4 ter 8. Po Altmanovih raziskavah imajo podjetja naslednje vrednosti:

1. finančno močna podjetja imajo Z vrednost preko 2,99,
2. podjetja v resnih težavah imajo Z vrednost pod 1,81,
3. podjetja med 1,81 in 2,99 kažejo, da gredo lahko v obe smeri. Bolj ko gre podjetje proti stečajju, bolj točna je Z vrednost kot kazalec.

Rezultati izračuna so prikazani v tabeli 19. Glede na te ugotovitve bi proučevano podjetje lahko v obeh proučevanih letih uvrstili med tista podjetja, ki so v resnih težavah. Zaskrbljujoče je to, da se je vrednost izračunanega kazalca Z v letu 2000 glede na predhodno leto znižala. In sicer je le-ta padel za 19,2%.

Iz vseh izračunanih kazalcev, se pravi kazalca finančne ter plačilne sposobnosti ter s pomočjo Altmanovega obrazca za ugotavljanje finančnega zdravja, pridem do istega zaključka. Podjetje Rolgraf se nahaja v resnih težavah.

Vzroki kriz v financiranju podjetja zahtevajo takojšnje ukrepanje. Potrebna je tako sanacija financiranja kot tudi posebno krizno finančno vodenje podjetja. Pogoj za pristop k sanaciji finančnega področja v podjetju Rolgraf je, da je potrebno najprej opraviti poslovno sanacijo. To pa pomeni, da mora podjetje najprej jasno opredeliti vsebino in velikost proizvodnega programa, temu primerno določiti velikost in strukturo potrebnega premoženja (sredstev) in šele nato potrebno velikost in strukturo potrebnega kapitala (virov financiranja) z vidika lastnine in ročnosti (zapadlosti) kapitala. Šele s tako opredeljenimi potrebami je mogoče začeti s sanacijo finančnega položaja podjetja in finančnemu kriznega vodenja (Repovž, 1992, str. 112).

SKLEP

V svojem diplomskem delu sem analizirala uspešnost poslovanja podjetja Rolgraf v letu 1999. Opravljeno analizo sem izdelala v okviru omejitev, ki sem si jih načrtala že v uvodnem poglavju. Zaradi omejenega obsega diplomskega dela sem se poglobila predvsem v analizo uspeha in uspešnosti podjetja, ne da bi se pri tem spuščala v posamezne poslovne funkcije.

Prvi problem, na katerega sem naletela še preden sem se pošteno lotila analize, je nerazpoložljivost podatkov. Navkljub pomoči zaposlenih mi je bilo le-to močno otežkočeno, ker v podjetju niso vodili nobene uporabne evidence zaradi pomanjkljivo uporabljenega informacijskega sistema. Tudi niso vedeli, kako voditi evidenco oziroma niso imeli ustreznega strokovnega kadra. Nekatere podatke pa so enostavno zavrgli. To pa je tudi temeljni razlog, da se nisem spuščala v analizo posameznih poslovnih funkcij. Zavedam pa se, da bi se dalo z njihovo vključitvijo to analizo dodatno izboljšati in tako dobiti jasnejši in zanesljivejši vpogled v poslovanje obravnavanega podjetja. Omejitve pri izdelavi analize je vsekakor predstavljalo tudi pomanjkanje mojih praktičnih izkušenj s tega področja.

Analiza poslovnega uspeha in uspešnosti podjetja Rolgraf mi je pomagala odkriti nekaj negativnih in tudi nekaj pozitivnih vplivov na uspeh in uspešnost poslovanja podjetja v opazovanem obdobju.

Sredstva podjetja so se v letu 2000 glede na leto 1999 povečala za 155,9%, kar je posledica tega, da si Rolgraf pripoji Ofset, ter si na podlagi finančnega najema pridobi stroje za grafično dejavnost. Posledica obojega je povečanje opredmetenih dolgoročnih kot tudi neopredmetenih osnovnih sredstev. Pri analizi gibljivih sredstev mi je pozornost vzbudila predvsem rast kratkoročnih terjatev iz poslovanja, ki so se v opazovanem obdobju povečale skoraj za 80%. Njihov delež v celotnih gibljivih sredstvih znaša kar 87,7%. To lahko predstavlja resen problem, ki ga bo podjetje moralo rešiti, saj dolgoročno gledano tega ne bo moglo prenesti. Podjetje ne bo moglo niti rasti niti se razvijati, če bo moralo namesto izboljšanja svojega poslovanja skrbeti za izterjavo neplačanih računov.

V okviru analize poslovne uspešnosti sem ugotovila, da je v podjetju Rolgraf dobičkovnost kapitala kot tudi dobičkovnost sredstev naraščala skladno z naraščanjem čistega dobička. Tako je bila dobičkovnost kapitala za skoraj 42 % večja v letu 2000 glede na leto 1999, dobičkovnost sredstev pa se je povečala skoraj za četrtno.

V okviru analize poslovnega uspeha sem ugotovila, da je podjetje v proučevanem obdobju poslovalo uspešno, saj so bili celotni prihodki višji kot celotni odhodki. Najbolj izstopa povečanje prihodkov iz financiranja, kar je posledica nakupa podjetja Ofset in gre zgolj za čisto finančno transakcijo. Tudi na strani odhodkov je moč zabeležiti rast. Največ so k skupnemu povečanju celotnih odhodkov prispevali odhodki iz financiranja (150,4% povečanje), kar je posledica zadolženosti in plačevanja obveznosti iz finančnih najemov

(obresti). Izredni odhodki so se v letu 2000 glede na leto 1999 močno zmanjšali (kar za 95,4%). Do tega je prišlo, ker se aprila 1999 prizna največjima kupcema kasa skonto. Ker pa ni bilo moč korigirati rezultata za leto 1998, se je ta postavka izrazila kot odhodek preteklih obdobj v okviru izrednih odhodkov.

Analiza poslovanja podjetja Rolgraf je pokazala, da je bilo poslovanje podjetja v letih 1999 in 2000 dokaj uspešno. V obeh letih je podjetje dosegalo dobiček, ta pa se je v letu 2000 celo podvojil. Posledica takega povečanja je bilo višje povečanje prihodov nad odhodki.

V okviru analize financiranja ugotovimo, da proučevano podjetje Rolgraf ne upošteva splošno veljavnega pravila o 50-odstotnem deležu lastnih in tujih virov. Stopnja kapitalizacije je v obravnavanem obdobju dokaj nizka, nasprotno pa je s stopnjo zadolženosti. Ta se je v letu 2000 glede na leto 1999 povečala za 12,6%, kar pomeni, da se je v letu 2000 s tujimi viri financiralo kar tri četrtine sredstev, to pa je, kar velika nevarnost za stabilno poslovanje takšnega podjetja.

Če pogledamo vrednosti stopnje finančne stabilnosti, vidimo, da se je le-ta v letu 2000 v primerjavi z letom 1999 močno znižala, kar pomeni, da je podjetje zadolženo in ni finančno varno. Tudi sam koeficient finančne stabilnosti je dokaj nizek, tako da obstaja verjetnost, da bo imelo podjetje probleme z likvidnostjo. V primerjavi z letom 1999 se je le ta izboljšal, tako da lahko ugotovimo, da podjetje deluje v pravi smeri. Tudi sama kreditna sposobnost opazovanega podjetja se izboljšuje, vendar je še vedno pod mejno vrednostjo. Iz izračunanih kazalcev finančne trdnosti lahko ugotovimo, da ima opazovano podjetje resne težave v svojem poslovanju. Te je potrebno začeti reševati čim prej, če želi preživeti ter uspešno poslovati.

Glede plačilne sposobnosti podjetja Rolgraf opazimo, da ima resne probleme. Ta je v proučevanem obdobju močno padla. V letu 1999 je bilo podjetje tekoče likvidno, vendar se pa vrednost kazalca skoraj za polovico zmanjša, to pa pomeni, da podjetje ne more prikriti kratkoročnih obveznosti z gibljivimi sredstvi brez zalog. Tudi na področju plačilne sposobnosti pridemo do istih zaključkov kot pri finančni sposobnosti. Opazovano podjetje ima resne težave s plačilno sposobnostjo ter resne likvidnostne težave. Vse vrednosti izračunanih kazalcev plačilne sposobnosti so pod zelenimi vrednostmi.

Iz analize lahko zaključim, da dobiček še ne pomeni vedno likvidnosti. In obratno; izguba ni vedno pogojena z nelikvidnostjo. Dobiček pomeni, da smo kot podjetje ali enota lahko kot produkt uspešno poslovali, kar pomeni, da smo imeli več prihodkov kot odhodkov, večjo realizacijo kot stroške (obratno velja za izgubo). Kljub dobičku smo lahko nelikvidni (kupci slabo plačujejo, previsoke zaloge, banka ustavi kreditiranje itd.). In naštetu vsekakor velja za proučevano podjetje. Ta res da izkazuje dobiček, vendar sem ugotovila, da ima resne težave kar se zadeva plačilne in finančne sposobnosti. Podjetje se svojih težav zaveda in jih korak za korak tudi rešuje.

LITERATURA

1. BEŠTER Mara, BREGAR Lea: Ekonomska statistika. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1995. 318 str.
2. BOŠNJAK Marko: Upravljanje in ravnanje podjetja in temelji managementa. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1998. 44 str.
3. BRIGHAM F Eugene: Fundamentals of Financial Management. Seventh Edition. Fort Worth: The Dryden Press, 1995. 843 str.
4. FRANETIČ Damjan: Analiza financiranja v podjetju. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza Ekonomistov Slovenije, 1995, str. 129-139.
5. HOČEVAR Marko, IGLIČAR Aleksander: Osnove računovodstva. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1995. 255 str.
6. KAVČIČ Slavka: Analiza poslovnega izida. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza Ekonomistov Slovenije, 1995. str. 53-65.
7. KOLETNIK Franc: Analiziranje računovodskih izkazov (bilanc). Maribor: Ekonomsko poslovna fakulteta, 1997. 343 str.
8. LIPIČNIK Bogdan: Človeški viri in ravnanje z njimi. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta, 1996. 326 str.
9. LIPOVEC Filip: Analiza in planiranje poslovanja. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1983. 401 str.
10. MRAMOR Dušan: Uvod v poslovne finance. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1993. 381 str.
11. PERČIČ Vinko: Analiza sredstev podjetja. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza Ekonomistov Slovenije. 1995. str. 76-90.
12. POTOČNIK Vekoslav: Notranja trgovina (skripta). Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1991. 265 str.

13. PRELIČ Saša: Pravni vidiki urejanja razmerij pri delitvi in združitvi: Revizor, Ljubljana, 2001, 12, str. 63-81.
14. PUČKO Danijel, ROZMAN Rudi: Ekonomika in organizacija podjetja. 1. knjiga: Ekonomika podjetja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1998. 334 str.
15. PUČKO Danijel: Analiza poslovanja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta. 1998. 289 str.
16. PUČKO Danijel: Analiza uspeha in uspešnosti poslovanja gospodarskih družb. Zbornik 27. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1995. str. 61-71.
17. PUČKO Danijel: Analiza in načrtovanje poslovanja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta. 1997. 196 str.
18. REPOVŽ Leon: Finančna sanacija podjetja. V zborniku Čibej: Slovensko podjetje jutri. Ljubljana: CISEF, 1992, str. 101-121.
19. ROZMAN Rudi: Analiza uspešnosti poslovanja gospodarskih družb. Ljubljana: Gospodarski vestnik, Ljubljana, 1995a, 19, str. 74-77.
20. ROZMAN Rudi, KOLETNIK Franc, KOVAČ Jure: Management. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1993. 312 str.
21. TEKAVČIČ Metka: Nekateri vidiki analize uspešnosti poslovanja. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza Ekonomistov Slovenije, 1995, str. 66-75.
22. TURK Ivan: Uvod v ekonomiko gospodarske družbe. Ljubljana: Zveza računovodij finančnikov in revizorjev Slovenije, 1993. 314 str.
23. TURK Ivan, MELAVC Dane: Uvod v računovodstvo. Tretja dopolnjena izdaja. Kranj: Moderna organizacija, 1997. 492 str.

VIRI

1. Bilanca stanja podjetja Rolgraf na dan 31.12.1999.
2. Bilanca stanja podjetja Rolgraf na dan 31.12.2000.
3. Bilanca uspeha podjetja Rolgraf za leto 2000.
4. Bilanca uspeha podjetja Rolgraf za leto 1999.
5. Brutobilanca podjetja Rolgraf za leto 1999.
6. Brutobilanca podjetja Rolgraf za leto 2000.
7. Interna poročila podjetja Rolgraf .
8. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1993. 209 str.
9. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001.
10. Zakon o gospodarskih družbah. Ljubljana; Gospodarski vestnik. Prvi natis.. 2001. 476 str.